

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- **НОВАЦІЇ ДЛЯ БІЗНЕСУ:**

- ∨ *Трансфертне ціноутворення:
законодавчі новації та практичне
застосування*

- ∨ *Конвертація валютних переказів
зробить гривню сильнішою?*

- ∨ *Нові умови реєстрації бізнесу*

- **ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ:**

- ∨ *Чи потрібен українському
суспільству закон про зброю?*

- ∨ *Стратегія державної політики
щодо наркотиків*

№ 17 (53) ЖОВТЕНЬ 2013

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

№ 17 (53) 2013

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

В. Горovий, д-р іст. наук, проф.,
заступник генерального директора НБУВ

Редакційна колегія:

Ю. Половинчак (відповідальна за випуск),
Н. Іванова, Т. Дубас, Л. Присяжна,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

- Полтавець С.*
Виборчому кодексу – бути?.....3
Аксьонова Н.
Вітушко Н.
Чи потрібен українському суспільству закон
про зброю?.....8
Присяжна Л.
Конвертація валютних переказів
зробить гривню сильнішою?.....12
Каращук О.
Нові умови реєстрації бізнесу.....14
Саморукова О.,
Войцеховская Е.
Запрет реклами табачних изделий: итоги
прошедшего года.....17
Кривецький О.
Стратегія державної політики щодо
наркотиків.....20
Клименко О.
Проблеми законодавчого врегулювання
сфери позашкільної освіти.....24

ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

- Берегельський А.*
Експертні висновки:
що потрібно поліпшити в законі
про трансфертне ціноутворення?.....28
Єфімов О.
Трансферні ціни та відповідальність за
порушення їх застосування.....30
Єфімов О.
Домашенко О.
Верховний Суд України: огляд «свіжої»
судової практики.....34

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *.....37

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент затвердив зміни до Митного тарифу України

Закон № 584-VII був прийнятий у рамках виконання критеріїв, необхідних для підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Метою документа є приведення законодавчої бази України у відповідність із системою загально-визнаних норм міжнародного права, зокрема шляхом створення Митного тарифу України, в основу якого покладено нову версію Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), побудовану на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів 2012 р.

(ГС-2012) і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу (КН ЄС), та на виконання тарифних зобов'язань на 2013 р. у рамках членства України в СОТ, які зафіксовано в Протоколі про вступ України до СОТ.

Законом передбачено збільшення вдвічі повних ставок ввізного мита на товарні підкатегорії Митного тарифу України.

Дана норма спрямована на забезпечення достовірності декларування відомостей про країну походження товарів та обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Крім того, як зазначають автори документа, його впровадження збільшить доходну частину Державного бюджету України. Як заявляв на етапі розгляду документа в другому читанні голова профільного парламентського комітету В. Хомутич щорічні надходження до бюджету зростуть на 400 млн, а також знизяться ціни на зарубіжні продукти харчування.

Він також розповів, що в законі, зокрема, враховано пропозицію про зменшення до нуля ставки ввізного мита на ввезення комплектуючих до залізничних вагонів, які не виробляються в Україні, а також про збільшення ставки ввізного мита на комплектуючі до холодильників, які виробляються в Україні, з 0 до 10 %. Він підкреслив, що ця норма спрямована на захист українського товаровиробника.

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Полтавець, старш. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. політолог. наук

Виборчому кодексу – бути?

Для вітчизняного політикуму останні декілька місяців листопадовий саміт «Східного партнерства» у Вільнюсі та можливість підписання договору про асоціацію України та ЄС стали головними темами як внутрішньої, так і зовнішньої політичних дискусій. Заявлений українським урядом курс на євроінтеграцію спровокував широку хвилю інформаційних атак перш за все з боку Росії, яка бажає бачити Україну складовою частиною Митного союзу. Тим не менш співпраця України та ЄС на сьогодні залишається головним пріоритетом вітчизняної політики.

Саме з огляду на перспективи асоціації

нашої країни з ЄС, Міністерство юстиції України проводить низку круглих столів «Обговорення зауважень та рекомендацій Європейської комісії “За демократію через право” (Венеціанської комісії) та ОБСЄ/БДПЛ стосовно кодифікації виборчого законодавства України» за участі представництва ЄС в Україні членів Венеціанської комісії, ОБСЄ/БДПЛ, Офісу Ради Європи в Україні, Представництва Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні, Національного демократичного інституту міжнародних відносин в Україні, народних депутатів України, представників Конституційного Суду України, Міністерства

закордонних справ, ЦВК, Адміністрації Президента, науковців, експертів у галузі виборчого права.

Зарубіжні експерти переконані, що досвід впровадження демократії та чітке слідування букві закону в країнах ЄС повинні стати основою для швидких, а головне ефективних перетворень в Україні. Саме базуючись на цьому досвіді, представники Венеціанської комісії запропонували внести певні зміни в українське законодавство. Обґрунтованість таких рекомендацій забезпечується попереднім досвідом європейських експертів, які були спостерігачами на виборах народних депутатів України у жовтні 2012 р. Тоді у «Остаточному звіті Місії ОБСЄ/БДПЛ зі спостереженнями за виборами народних депутатів України 28 жовтня 2012 р.» було, зокрема, рекомендовано: «...Слід розглянути можливості для гармонізації закону про вибори з іншими законами, що мають відношення до парламентських виборів (головним чином Законом про Центральну виборчу комісію, Кримінальним кодексом та Адміністративним процесуальним кодексом) шляхом зведення всіх законів у єдиний кодекс. Це має сприяти його застосуванню та мінімізувати використання тимчасових постанов на майбутніх виборах. Будь-які поправки повинні прийматися за результатами всеохоплюючого та прозорого процесу та залишати достатньо часу до наступних виборів, щоб усі зацікавлені сторони виборчого процесу мали час для ознайомлення з правилами виборчого процесу».

З огляду на те, що ці рекомендації так і лишилися побажаннями і не були враховані вітчизняними законотворцями при прийнятті відповідних рішень, у своєму «Спільному висновку до проектів змін до законів про вибори народних депутатів та про Центральну виборчу комісію та про повторні вибори в Україні», схваленому на пленарному засіданні Венеціанської комісії у червні 2013 р., європейці знову наголошували на «необхідності ухвалення єдиного уніфікованого виборчого кодексу» який «забезпечить застосування єдиних процедур до всіх виборчих процесів у країні». Саме на таких «стартових» позиціях знаходились учасники круглого столу.

Відкриваючи засідання круглого столу, міністр юстиції України О. Лукаш справедливо зауважила, що «вироблення узгодженої позиції стосовно імплементації рекомендацій, які мають контраверсійний характер» справа досить складна. Подальша дискусія довела, що розгляд таких питань, як зарубіжний досвід кодифікації виборчого законодавства, доцільність проведення кодифікації виборчого законодавства України, можливість об'єднання виборчого законодавства та законодавства про референдуми, які на перший погляд не вирізнялися особливою складністю, стали причиною жвавих суперечок і ґрунтовних обговорень.

Так, наприклад П. Пакзолай, член Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія), звертаючись до досвіду Європейської комісії і Бюро демократичних інститутів і прав людини, підкреслює переваги уніфікованого законодавства, та все ж наголошує: розробка будь-якого законодавчого акта в державі зі своїми, нехай навіть і короткими традиціями не можливе без їх врахування. Водночас якщо говорити про демократичний розвиток, слід брати до уваги іноземні моделі та міжнародні стандарти, переконаний експерт. На думку П. Пакзолая, серед рекомендацій Венеціанської комісії є такі, що здатні вдосконалити законодавство, Виборчий кодекс, але не становлять собою якихось вимог, які треба виконати за будь-яких обставин.

Обговорюючи проблему кодифікації українського виборчого законодавства, юридичний експерт ОБСЄ/БДПЛ Д. Біссон наголосив, що незалежно від того які вибори брати за приклад, усі вони мають відбуватись за єдиними принципами. Конкретизуючи, він, зокрема, вказав: «...Порядок організації комісій має бути однаковим для всіх виборів. Процес прийняття рішень не має змінюватись, не повинні змінюватись зобов'язання щодо повноважень Центральної та інших виборчих комісій щодо оприлюднення інформації...». Фахівець також застеріг від сприйняття кодифікації законодавства та створення виборчого кодексу як механічного процесу

«скидання наявних законодавчих актів до одного» без детального аналізу для усунення взаємних суперечностей.

Позицію міжнародних експертів підтримав народний депутат України представник депутатської фракції політичної партії УДАР В. Карпунцов. Від імені партії він запропонував надати майбутньому Виборчому кодексу характеру органічного цілісного закону в розумінні доктрини конституційного права країн Євросоюзу, тобто встановити вимогу щодо прийняття та внесення до нього змін або скасування лише кваліфікованою більшістю від складу парламенту, або не менше як двома третинами голосів.

Крім того, слід зауважити, що представники опозиційних політичних партій головним чином наголошували на необхідності не стільки прийняття виборчого кодексу, скільки на кардинальних змінах виборчої системи, принципів формування персонального складу ЦВК. Так, наприклад, народний депутат України, член депутатської фракції Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина» Р. Князевич наполягав на тому, що не потрібно обмежуватись лише Законом України «Про вибори народних депутатів України», оскільки «...ми зараз уже фактично напередодні інших великих виборів – виборів Президента України». Постійно відбуваються перманентні вибори до органів місцевого самоврядування. Є запитання і до Закону України «Про Державний реєстр виборців». Згаданий вище В. Карпунцов також висловив стурбованість ситуацією, у якій перебуває нинішня ЦВК, і наголосив на необхідності «зміни принципів та порядку формування виборчих комісій та комісій із референдуму всіх рівнів (від дільничних до ЦВК)». Народний депутат України, член парламентської фракції Всеукраїнського об'єднання «Свобода» О. Махніцький повністю солідаризувався з представниками інших фракцій і заявив: «...ЦВК повинна утворюватися на паритетних засадах, у ній повинні бути представлені рівномірно представники всіх політичних сил, які є в парламенті». Як бачимо, представники опозиційних фракцій серед головних проблем

виборчої реформи вбачають ротацію в складі ЦВК.

На актуальності дещо інших питань політичного сьогодення зосередив увагу учасників круглого столу представник депутатської фракції КПУ Г. Крючков, актуалізувавши питання про систему виборів: змішана система виборів увібрала в себе негативи мажоритарної і пропорційної систем, – зазначив комуніст. Головною причиною недосконалості вітчизняного виборчого законодавства та частих змін його змістовної частини Г. Крючков вважає той факт, що «кожна політична сила прагне домогтися ухвалення такого закону, який би забезпечував зміцнення її позицій у представницькому органі...». Заради об'єктивності треба зауважити, що народні депутати України, що входять до фракції комуністів у парламенті теж не позбавлені цього «недоліку».

Оцінюючи перспективи створення Виборчого кодексу, народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Д. Жванія поставив під сумнів можливість швидкого його прийняття, натомість він зауважив, що в короткотерміновій перспективі доцільно говорити не про кодифікацію, а про гармонізацію виборчого законодавства, бо одна лише наявність кодексу не гарантує демократичності процедур.

До певної міри цю позицію підтвердив і народний депутат України, член депутатської фракції Партії регіонів Д. Шпенюк. Він зауважив: «Аналіз зарубіжного досвіду із кодифікації свідчить: єдині європейські підходи до цього питання відсутні. Кожна країна з'ясовує це питання, виходячи із багатьох внутрішніх факторів. Водночас перевагою кодифікації законодавства є єдність врегулювання усунення протиріч і розбіжностей між актами, що вже існують, та уніфікація подібних процедур і процедур референдуму».

Для Венеціанської комісії не є категорично принциповим прийняття кодексу, вона (комісія) «закликає гарантувати лише стабільність територіальної організації виборів у системі виборчих комісій і власне самої виборчої

системи» – нагадав проректор з навчальної роботи, завідувач кафедри конституційного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Ю. Барабаш. Натомість експерт переконаний, що уніфікація питань виборчого права та кодифікація як відповідний вид систематизації, гармонізації законодавства стануть важливою інституційною гарантією стабільності вітчизняного політико-правового поля. Саме тому необхідно на рівні закону закріпити неможливість внесення змін до виборчого законодавства менше ніж за рік до дня проведення голосування.

«Для міжнародних інституцій прийняття українським парламентом Виборчого кодексу не є обов'язковою умовою», – наголосив декан юридично-психологічного факультету Національної академії внутрішніх справ МВС України В. Федоренко. Водночас він вважає, що сама ідея прийняття відповідного кодексу має свої аргументи «за» та «проти». Серед аргументів «проти» В. Федоренко виокремлює такий: «уніфікація виборчого законодавства дозволяє не тільки уніфікувати процедури, а й уникнути подвійних, а подекуди і потрійних стандартів щодо одних і тих же процедур». Найважливіший аргумент «контра», на думку експерта, те, що «...при кодифікаційних роботах іноді неможливо на практиці уніфікувати абсолютно всі процедури. Кожен вид і тип виборів має свою філософію, яку дуже важко загальним аршином виміряти» Водночас найголовнішою перешкодою на шляху прийняття Виборчого кодексу В. Федоренку бачиться брак часу. За його прогнозами такий об'єм роботи виконати на належному фаховому рівні можливо за два-три роки.

Даючи загальну оцінку співпраці українців з Венеціанською комісією, голова представництва Європейського Союзу в Україні Я. Томбінський наголосив, що «реалізація Угоди про асоціацію, як і переговори, це не питання тільки для одного уряду, для одного Президента чи одного парламенту. Це буде довгострокова перспектива». Разом з тим з точки зору дипломата прийняття Виборчого кодексу річ необхідна, бо «складно якщо є різні

правила для різних видів виборів». У цьому контексті для Я. Томбінського важливою є тема референдуму. «Правила, як проводиться такий референдум, також мають значення. Ми маємо звернути увагу не на тему самого референдуму, а на те, як саме виписані всі необхідні рамки та процедури щодо його проведення», – переконаний дипломат.

Беручи участь в обговоренні проблеми кодифікації українського виборчого законодавства, президент Інституту виборчого права Ю. Ключковський серед можливих способів гармонізації виділив декілька: «уніфікація, регулювання нехай різних виборчих законів, так, щоб однакові процедури регулювалися однаковими нормами»; систематизація, зведення в один систематизований збірник усіх законодавчих актів, які стосуються законодавства». При цьому експерт не підтримує пропозицію Я. Томбінського, оскільки переконаний, що «законодавство, яке стосується референдуму, не треба сьогодні змішувати з питаннями, які має регулювати Виборчий кодекс. У першу чергу, це те, що різними є суб'єкти виборчого процесу та суб'єкти процесу референдуму. По-різному слід регулювати формування комісій. По-різному повинна проводитися агітація. До того ж, якщо на виборах йде мова про обрання конкретної людини, то на референдум, як правило, повинен вноситися нормативний акт». У Ю. Ключковського немає жодних сумнівів щодо необхідності кодифікації виборчого законодавства, до того ж «...із кодифікацією повинна бути пов'язана істотна новелізація відповідного законодавчого регулювання. Новелізація у процесі кодифікації – це не новина, навпаки – це достатньо закономірний процес». Ю. Ключковський, як і В. Федоренко, переконаний, що для повноцінної роботи над Виборчим кодексом потрібно щонайменше два роки. Головною ж перешкодою на шляху реалізації зазначених задумів Ю. Ключковському бачиться «острах, як правило, чинних, обраних посадових осіб і відповідних політичних партій щодо власного збереження».

Радник представництва Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) з правових

питань Д. Ковриженко під час обговорення доцільності кодифікації виборчого законодавства вказав на понад 130 пунктів, де спостерігаються суттєві відмінності за результатами точкового аналізу трьох законів про президентські, парламентські та місцеві вибори за відсутності обґрунтованих причин для таких розходжень.

З огляду на характер дискусії О. Айвазовська – голова правління громадської мережі «Опора» – звернула увагу на те, що більше уваги учасники круглого столу приділяють обговоренню Закону України «Про парламентські вибори». На її думку, це величезна помилка. «Якщо ми говоримо про кодифікацію, ми повинні розуміти, що цим законом ми не обмежимося. Крім того, зважаючи на певну політичну кон'юнктуру, у мене особисто дуже багато питань щодо того, чи буде цей ідеалізований опрацьований закон реалізований у 2017 р.», – висловила сумніви експерт.

Підсумком ґрунтовного аналізу суперечностей та неузгодженостей, які існують у вітчизняному виборчому законодавстві, здійсненому експертом Центру політичних студій та аналітики О. Чебаненко, стала її переконаність у «необхідності уніфікації виборчого законодавства як важливого кроку для кодифікації... Дискусія має відбуватися в широкому колі із залученням усіх зацікавлених осіб: і опозиційних, і провладних партій, і міжнародних експертів, і вітчизняного громадянського суспільства. Однак, урешті-решт, ця дискусія має привести до того, що кодифікація виборчого законодавства має відбутися. І дуже хотілося, щоб це сталося до закінчення каденції чинного парламенту».

Обґрунтовуючи необхідність прийняття Виборчого кодексу, директор з розвитку МГО «Інтерньюз-Україна» Є. Радченко наголосив на тому, що кодекс є системним документом, а будь-яке внесення змін у системний документ є набагато складнішим, ніж у виборчий закон. Тому Виборчий кодекс є запорукою стабільності, резюмував експерт.

Голова ради Лабораторії законодавчих ініціатив, директор Української школи

політичних студій І. Когут звернув увагу на дві важливі складові виборів: агітація та відкритість джерел фінансування виборів. Він переконаний у необхідності законодавчо обмежити виборчі фонди кандидатів і політичних партій під час передвиборної агітації, відкритості джерел фінансування виборів.

У свою чергу Є. Бистрицький, виконавчий директор Міжнародного фонду «Відродження», наголосив: «Дуже важлива систематизація або гармонізація законодавства для того, щоб громадяни зрозуміли основні параметри та стандарти виборчого законодавства. Зараз воно досить заплутане, щоб громадяни могли достатньо легко в ньому розібратися і підтримувати його».

Вищевикладений матеріал дає змогу зробити певні висновки.

По-перше, рекомендації міжнародних експертів, зокрема представників Венеціанської комісії, не є категоричними щодо однозначного прийняття Виборчого кодексу. Скоріше за все, мова йде про те, щоб вітчизняний законодавець усунув неузгодженості, суперечності, які містить нинішнє українське законодавство.

По-друге, європейцям йдеться про стабільність виборчого законодавства в Україні, усунення можливості змінювати його виходячи з політичної кон'юнктури.

По-третє, міжнародні експерти не встановлюють нам жорстких часових рамок, у які має вклатись вітчизняний законотворець для прийняття відповідних законів. Натомість вони сподіваються на невідкладні заходи як початок руху в напрямі гармонізації виборчого законодавства.

Позиції вітчизняних політиків та експертів у цілому схожі. Ніхто з них прямо не заперечує необхідності вдосконалення вітчизняного законодавства. Шляхи цього вдосконалення бачаться їм по-різному. Для одних це лише гармонізація вже існуючих законодавчих актів, для інших бачиться необхідним прийняття Виборчого кодексу. Натомість усі погоджуються з тим, що цей процес має проходити поступово.

Н. Аксьонова, наук. співроб. НЮБ НБУВ
Н. Вітушко, заввідділу НЮБ НБУВ

Чи потрібен українському суспільству закон про зброю?

*Все, що може бути використано як зброя,
буде використано як зброя.*

С. Лем

Тема законодавчого врегулювання сфери обігу вогнепальної зброї тривалий час є резонансною та обговорюваною в українському інформаційному просторі. Разом з тим жоден із законопроектів, який пропонувався увазі суспільства за період з 1995 р. по вересень 2013 р., так і не набув офіційного статусу. Отже, проблема залишається невирішеною, тому презентація проекту громадського обговорення законопроекту про зброю з ініціативи Асоціації власників зброї, Всеукраїнської федерації прикладних стрілецьких видів спорту, Федерації професіоналів безпеки і ще десятка громадських організацій спрямована на вирішення актуальної проблеми.

Ініціатори переконані, що громадське обговорення законопроекту позитивно вплине на зростання рівня правосвідомості громадян, сприятиме усвідомленню ними того факту, що надання будь-якого права означає визнання особистої відповідальності за наслідки його порушення.

Голова наглядової ради Української асоціації власників зброї Г. Учайкін підкреслив, що, оголошуючи про старт проекту, ініціатори виходять з базових положень Конституції України, які гарантують недоторканність і безпеку особи, її право на захист свого життя, честі й гідності, а також життя, здоров'я, честі та гідності членів її сім'ї, приватного майна всіма законними засобами самозахисту. В основу зазначеного закону буде покладено міжнародний досвід розробки та реалізації аналогічних документів, зокрема, законодавча практика та норми Європейського Союзу.

На думку ініціаторів громадського обговорення, Україна наразі є єдиною європейською країною, де питання придбання, володіння, зберігання та застосування, а також

контролю у сфері обігу вогнепальної зброї є законодавчо неврегульованими. Недосконалість існуючого нормативного врегулювання призводить до численних порушень у сфері обігу вогнепальної зброї та зростання кількості злочинів з її застосуванням. Водночас у багатьох країнах світу відповідні закони сприяють наведенню реального порядку в суспільстві та зниженню рівня злочинності. Зокрема, у Швейцарії (7,5 млн населення – на руках 4,5 млн одиниць зброї), у колишніх республіках СРСР (Грузія, Молдова, Прибалтика).

«Перед нами стоїть надскладне завдання: ми маємо зруйнувати міфи навколо зброї і закону про зброю», – підкреслив Г. Учайкін. Не на користь цих міфів, за його словами, свідчать наступні цифри: в Україні громадяни легально володіють двома мільйонами одиниць вогнепальної зброї, близько 0,5 млн осіб використовує вогнепальну зброю у зв'язку зі службовою та професійною діяльністю, і ніхто з неї нікого не вбиває. Разом з тим, в Україні більш як 3,5 млн нелегальної зброї, і саме ця зброя використовується для правопорушень.

Г. Учайків наголосив, що раніше через непрозорість процесів підготовки законопроектів про зброю, вони не сприймалися суспільством. Тому ініціатори запрошують до розробки всіх зацікавлених. Українська асоціація власників зброї розмістила на своєму сайті громадський проект закону про зброю (<http://zbroya.info/uk/kb/zmist>), з яким усі бажаючі можуть ознайомитись і висловити свої пропозиції та зауваження до нього. Обговорення триватиме протягом місяця. Після обговорення документ буде доопрацьований фахівцями.

У поясненні до документа зазначається, що цей Закон буде написано громадянами України, які усвідомлюють:

- озброєний громадянин є фундаментом правопорядку в суспільстві;
- озброєні громадяни – це свідомі та відповідальні члени суспільства;
- озброєне суспільство є однією зі складових державного суверенітету;
- озброєна країна завжди буде вільною.

Асоціація надіслала керівникам парламентських фракцій листи з пропозицією підтримати обговорення і направити своїх фахівців для остаточної редакції з подальшим внесенням його на розгляд Верховної Ради. Близько 100 народних депутатів уже готові підтримати ініціативу. Коментарі парламентарів будуть враховуватися та викладатися на сайт, тому «закон буде прозорим від початку до кінця».

На думку фахівця, для того, щоб він був дієвим, необхідно створити розгалужену загальноукраїнську систему підготовки майбутніх власників зброї.

Пропозицію підтримав президент Всеукраїнської федерації прикладних стрілецьких видів спорту С. Львович, який вважає, що сьогодні потрібно відродити культуру володіння зброєю. Завданням законопроекту є не лише дозвіл на купівлю зброї, але й забезпечення комплексної підготовки власників зброї по теоретичній, практичній, правовій частині.

Присутній на прес-конференції президент Української федерації професіоналів безпеки С. Шабовта у своєму виступі відзначив, що наявність закону про зброю не є командою на тотальне озброєння суспільства, а є показником його цивілізованості і рівня громадського контролю за обігом зброї.

Що стосується травматичної зброї, яку закон про охоронну діяльність¹ дозволяє співробітникам охоронних структур, то, на його думку, вони захищають громадський порядок фактично голими руками, оскільки травматична зброя не захищає життя. С. Шабовта висловив сподівання, що ініціатива знайде підтримку серед фахівців МВС.

¹ 18 жовтня 2012 р. набув чинності Закон України «Про охоронну діяльність» (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>), який дозволив працівникам приватних охоронних фірм використовувати травматичну зброю та спецзасоби.

Вагомість аргументів прибічників прийняття закону про зброю не викликає ніяких запитань. Тим більше, що кожен з них є досвідченими фахівцем у своїй галузі. Але вивчення публікацій з порушеної теми вимагає певної деталізації пропозицій ініціаторів.

Для того, щоб громадяни могли рятувати себе за допомогою зброї, мало надати їм таке право, треба надати час, щоб вони адаптувались до цього права, зрозуміли відповідальність, яку воно накладає. І цілком слушно, що для цього треба ввести обов'язкові курси для вивчення нормативної бази з питань самооборони із застосуванням зброї та можливої відповідальності за незаконне його застосування; створити умови для практичного навчання стрільбі; створити таку дозвільну систему, яка б мінімізувала ризик потрапляння зброї в кримінальне середовище або в руки осіб, які за медичними показниками не можуть адекватно нею розпоряджатися.

І все це (увага!) – в умовах обмеженого фінансування; перманентного виникнення конфліктних ситуацій між окремими групами населення через суперечливі історичні, національні, мовні питання; активізації протестних настроїв перед виборами тощо.

Враховуюче це та інші складнощі, пов'язані з контролем над вільним обігом вогнепальної зброї в країні, автори вирішили розглянути аргументи тих фахівців та експертів, які з обережністю ставляться до такого обігу.

Зокрема, виконуючий обов'язки начальника Управління по зв'язках із громадськістю МВС України С. Бурлаков вважає, що легальну вогнепальну зброю найчастіше використовують в конфліктах, а не для захисту здоров'я або майна. У минулому році з 357 злочинів, скоєних з використанням вогнепальної зброї, лише 48 було скоєно із застосуванням зброї легальної, тобто офіційно зареєстрованої.

Заступник міністра внутрішніх справ С. Лекарь на відкритті виставки «Зброя й безпека-2013» підкреслив дискусійний характер проблеми та висловив впевненість, що «суспільство повинно саме дійти згоди в цьому питанні».

Для цього, як здається авторам матеріалу, ініціативу мають підтримати пересічні

громадяни. Але статистика свідчить про протилежне. За результатами опитування, проведеного компанією Research&Branding Group, 83,9 % українців виступають проти надання громадянам права на придбання, зберігання та легальне носіння зброї в цілях особистої безпеки, а 77,9 % опитаних очікують, що в разі легалізації володіння зброєю та її вільного продажу в країні відбудеться сплеск насильства (<http://www.pravda.com.ua/news/2013/04/4/6987266/>).

З цього приводу можна чимало говорити про відсутність відповідних стереотипів у нашій ментальності та традицій в нашій культурі. Але, на думку експертів, проблема отримання громадянами права на придбання вогнепальної зброї завжди пов'язана з ментальністю, з культурними традиціями, з культурним рівнем як суспільства, так і окремих його членів. Ключове слово – завжди.

Людині, якій згодом можна буде дати зброю в руки (за умови її нормального душевного стану), потрібно прищеплювати культуру поводження із нею з дитинства. Щоб зброя не стала загрозою для життя.

Показовим у цьому аспекті є приклад, наведений в одній з телепередач: під час експериментів із зброєю, яку залишили безконтрольно лежати на столі, американські діти звертались до дорослих з проханням прибрати зброю, наші – брали її в руки і починали досліджувати, без дотримання правил безпеки (http://tvi.ua/new/2012/09/28/lyudina_i_zbroya).

Експеримент викликає чимало емоцій, але останні ніколи не були на користь дискусії. Тому повернемося до аргументів. Зокрема, аргументів скептично налаштованих стосовно законопроекту представників партій.

Зокрема, заступник голови Комітету ВР з питань верховенства права та правосуддя Д. Шпенюк вважає питання дозволу на носіння вогнепальної зброї складним і дискусійним. На його думку, теоретично це може оздоровити криміногенну ситуацію в країні. Водночас в Україні немає занадто сильного розгулу злочинності, а з урахуванням впливу мас-культури право на носіння зброї може посилити ілюзію безкарності.

Позицію експерта можна проілюструвати досвідом інших країн. Але не Молдови чи Грузії, які мають позитивні, але не перевірені часом, напрацювання, а досвідом Сполучених Штатів Америки.

Країна, де право громадян на захист свого життя закріплено в конституції, і в середньому зі 100 чоловік 88 мають у своєму розпорядженні стрілецьку зброю, сьогодні активно йде шляхом посилення контролю в галузі вільного продажу вогнепальної зброї.

За статистикою, у США на кожні 100 тис. населення припадає три вбивства на рік із застосуванням вогнепальної зброї. Це – у чотири рази більше, ніж у Швейцарії, у 20 – ніж в Австралії та Великобританії. Опитування, проведене соціологічним інститутом Gallup, показує, що, на думку 68 % респондентів, збройне насильство в США в порівнянні з минулим роком зросло.

Хвиля випадків насильства, що прокотилася країною, змусила багатьох політиків спрямувати свої зусилля на захист інтересів пересічних американців². Зокрема, президент США Б. Обама на початку поточного року подав на розгляд Конгресу пакет законопроектів, покликаних посилити контроль над обігом зброї на території країни. Він запропонував повернути заборону на придбання штурмових гвинтівок і багатозарядних магазинів, а також усунути прогалини в законах, які давали можливість купувати зброю без ретельної перевірки особи покупця.

Ще один приклад. В Австралії у 1996 р. після масового розстрілу туристів на курорті Порт-Артур було введено жорсткі заходи з контролю над зброєю. Нові закони забороняли приватну торгівлю зброєю, вимагали того, щоб кожна одиниця зброї була зареєстрована на ім'я свого власника, а також того, щоб усі покупці пояснювали причину покупки кожної одиниці зброї в момент її купівлі (самозахист не вважався достатньою причиною для цього).

² Згідно з дослідженнями ООН, вбивства, 70 % з яких скоюється з використанням вогнепальної зброї, входять до числа найбільш частих причин загибелі американців (<http://inpress.ua/ru/society/8950-mnogikh-amerikantsev-lishat-oruzhiya>).

Результатом такої політики стало зниження на 59% до 2006 р. кількості вбивств, скоєних за допомогою вогнепальної зброї. При цьому статистика по вбивствах, скоєних без застосування вогнепальної зброї, у цілому не змінилася. Зменшилась і кількість пограбувань із застосуванням вогнепальної зброї (кількість незаконних вторгнень в приватні будинки не збільшилась).

Продовжуючи тему аргументів «за» і «проти» вільного обігу в країні вогнепальної зброї, автори проаналізували значну кількість матеріалів з порушеної теми і зібрали знайдені «проти» в один блок. Пропонуємо його увазі читачів:

1) згідно із світовою практикою, кількість легальної зброї не впливає на зменшення кількості нелегальної;

2) зброя не вирішить соціальних проблем суспільства, що породжують насильство;

3) скориставшись можливостями, наданими законом про зброю, кримінальні структури можуть отримати зброю

через підставних юридичних і фізичних осіб;

4) громадскість має бути готовою до того, що підвищення рівня самооборони супроводжуватиметься сплеском випадків перевищення меж необхідної самооборони;

5) громадскість має бути готовою і до того, що кількість випадків неконтрольованого використання зброї громадянами в стані стресу, алкогольного та наркотичного сп'яніння, закомплексованими особами значно збільшиться;

6) недосконалість законодавства про самооборону може легко перетворити жертву на злочинця;

7) легке вилучення зброї у потенційних жертв злочинців – жінок і людей похилого віку – призведе до використання легальної зброї в кримінальних цілях;

8) не всі громадяни матимуть фінансову можливість придбати її, тому розширення кола озброєних осіб створить додаткову напруженість у суспільстві;

9) через низький рівень виховання та освіти не всі здорові у психічному плані громадяни розумітимуть межу, за якою закінчується самооборона;

10) через відсутність в країні доступних для більшості громадян клубів навчитись безпечному поводженню із зброєю немає де;

11) легалізація забороненого завжди викликає сплеск інтересу до нього. Крім того, чимало громадян прагнутимуть купити зброю лише тому, що вона є у інших. А це – небезпечна тенденція (див. попередні пункти).

Фахівці можуть продовжити перелік аргументів або спростувати кожен з них – залежності від того, якої думки вони дотримуються. Які з них спрацюють на теренах України, може показати лише вітчизняний досвід. Але, щоб не повторювати чужих помилок, не слід нехтувати й досвідом світовим. А він свідчить: охороняти громадський порядок мають ті, на кого цей обов'язок покладено законом (*Джерела інформації: Парламентська фракція ВО «Свобода» першою офіційно підтримала Громадський проект «Закон України “Про зброю” // Українська асоціація власників зброї»* (http://zbroya.info/uk/blog/1739_parlamentska-fraktsiia-vo-svoboda-pershoiu-ofitsiino-pidtrimala-gromadskii-proekt-zakon-ukrayini-pro-zbroiu/). – 2013. – 18.09; *84 % українців виступають против свободной продажи оружия – опрос // FINANCE.UA* (<http://news.finance.ua/ru/~1/0/all/2013/04/07/299780>). – 2013. – 7.04; *Австралия: жесткие законы привели к исчезновению массовой стрельбы («Slate», США) // ИноСМИ.ru* (<http://www.inosmi.ru/australia/20121223/203673802.html>). – 2012. – 23.12; *МВД против легализации огнестрельного оружия // КИД (zadonbass.org)* (http://zadonbass.org/news/events_other/message_70155). – 2013. – 13.09; *Людина і зброя // tvі.ua* (http://tvі.ua/new/2012/09/28/lyudina_i_zbroya). – 2012. – 28.09; *Алексей Гои. Многих американцев лишат оружия // Inpress.ua* (<http://inpress.ua/ru/society/8950-mnogikh-amerikantsev-lishat-oruzhiya>). – 2013. – 12.04; *Право на вогнепальну зброю: безпека чи вседозволеність? // ForUm* (<http://ua.for-ua.com/comments/2013/09/16/081539.html>). – 2013. – 16.09; *США имеют половину огнестрельного оружия в мире // Институт глобальных трансформаций* (<http://www.i-g-t.org>). – 2012. – 31.07; *Олег Карп'як. Чи дозволяти українцям «травматичну» зброю? // Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua/inozmi/bbc/2013/06/5/6991448/>). – 2013. – 5.06).

Л. Присяжна, наук. співроб. НЮБ НБУВ

Конвертація валютних переказів зробить гривню сильнішою?

Останнім часом банківський ринок живе в стані невпинних реформ. Національний банк України мотивує частину своїх кроків намаганням знизити вплив долара на українську економіку, а також підвищити надійність банківської системи. Проте далеко не всі рішення вітаються ринком і взагалі мають позитивний ефект. Варто згадати, наприклад, паспортизацію валютообмінних операцій, перебудову клірингової системи у біржовому секторі чи нові правила готівкових розрахунків (Постанова № 210, за якою будь-які розрахунки між фізичними особами, які перевищують 150 тис. грн, мають проходити через банківську систему).

Логічним продовженням нововведень є Постанова НБУ № 365 від 16 вересня «Про порядок надходження коштів в іноземній валюті на поточні рахунки фізичних осіб в межах України», згідно з якою валютні кошти при здійсненні переказів усередині країни будуть зараховуватися на рахунки одержувачів у гривневому еквіваленті.

Рішення Нацбанку зобов'язати банки конвертувати валютні кошти при здійсненні переказів усередині країни в гривневий еквівалент допоможе утримати інфляцію на стабільному обґрунтованому рівні. Таку думку висловив фахівець з фінансових питань університету Глазго Г. Лью. «Ці ініціативи спрямовані на підвищення ефективності монетарної політики, зниження тих ризиків балансу, які роблять банківську систему більш вразливою. Їх мета – зменшити можливість ризику кризи ліквідності, тому що ті, хто тримає іноземну валюту, не захищені урядовою страховою політикою», – вважає він.

На його думку, головним ефектом від новації є макроекономічна стабілізація, яка сприяє утриманню інфляції на стабільному обґрунтованому рівні.

Експерт нагадав, що більшість країн використовують тільки власну валюту для

здійснення платіжних операцій. «Потрібно звикати, що гроші повинні бути якомога “білішими” і “прозорішими”. Якщо ви зробили дорогу покупку, ви маєте бути готові до того, що прийде податковий інспектор і запитає – звідки у вас гроші?» – зазначив керуючий партнер «Капітал Таймс» Е. Найман. Коментуючи можливість збільшення чорного ринку валюти через заборону її переведень між фізособами, він назвав подібну перспективу малоюмовірною. «Що таке “прозорі” гроші? Ви їх поклали в банк і отримуєте відсотки. А якщо ваші гроші “брудні”, ви з ними не побіжите в банк, тому що банк запитає – звідки? А потім і податковий інспектор запитає – звідки? Треба звикати до нових правил гри», – резюмував він.

Утім, як показують дані опитування, проведеного порталом rabota.ua, усього 42 % українців мають повністю білу зарплату, 43 % опитаних частину зарплати отримують офіційно, а решту «у конверті». 15 % респондентів повідомили, що вони взагалі не числяться на своїх підприємствах.

Варто зазначити, що величезна кількість наших співгромадян не особливо переймається щодо офіційності своїх доходів. Третина опитаних заявила, що їм абсолютно неважливо, «біла» їхня зарплата чи ні. 41 % опитаних прекрасно усвідомлюють переваги офіційної зарплати. Однак готові брати гроші в конверті. Головне, щоб розмір щомісячної винагороди був побільшим і виплачувався без затримок. І лише кожен четвертий претендент готовий відмовитися від роботи, якщо йому не запропонують офіційного працевлаштування з чітко прописаним розміром окладу.

За словами заступника директора департаменту, начальника управління методології валютного регулювання НБУ Л. Чепіноги, «якщо людина хоче, щоб кошти були зараховані в іноземній валюті, то вона їх може перевести тільки на власний поточний рахунок або на свій депозитний рахунок.

Перекази в іноземній валюті іншій фізичній особі заборонені. Ви можете переказати кошти в іноземній валюті на рахунок іншої фізособи, але вони будуть конвертовані в гривню». Конвертація валюти проводиться за курсом обміну валют, чинним на момент зарахування у відділеннях банку. Вона також звернула увагу на те, що перекази валюти в межах України обмежені як для резидентів, так і для нерезидентів.

На те, що запровадження Національним банком України правил обов'язкової конвертації в гривню валютних переказів усередині України не вплине на порядок виплати переказів, відправлених з-за кордону, наголошує керівник бізнесу «Платежі та перекази» ПриватБанку М. Рогальський. За його словами, українські банки, як і раніше, виплачують валютні перекази з-за кордону в тій же валюті, у якій був відправлений переказ, або в гривнях за бажанням клієнта, введені постановою НБУ № 365 певні обмеження на розрахунки у валюті України стосуються виключно операцій з валютними рахунками та картами, а також переказу грошей на території країни.

Більшість експертів і фахівців у банківській сфері в цілому підтримують постанову Нацбанку. Під час круглого столу на тему: «Конвертація валютних переказів в гривневі: правові аспекти» вони зійшлися в думці, що дотих, поки гривня не почне користуватися повною довірою серед громадян, ніякі інші реформи уряду в економіці не будуть давати належного ефекту.

Зокрема, директор генерального департаменту грошово-кредитної політики НБУ О. Арсенюк заявив, що рівень доларизації за вісім місяців поточного року знизився до 29% з 32. За його словами, ця тенденція свідчить про те, що вжиті Нацбанком заходи щодо зниження доларизації починають давати результат. Серед таких заходів О. Арсенюк назвав поглиблення диференціації нормативів обов'язкового резервування та диференціацію розміру регулярного збору до Фонду гарантування вкладів фізосіб у напрямку створення більш привілейованих умов для залучення коштів у гривні, а також новий режим обігу іноземної

валюти на поточних рахунках фізосіб, що передбачає зарахування всіх банківських переказів фізосіб в іноземній валюті всередині країни виключно у гривневому еквіваленті.

Водночас, на думку экс-заступника голови НБУ О. Савченка, велику пропозицію долара створило таке джерело доходів у валюті, як перерахування наших заробітчани, що досягає 7–8 млрд дол. «Коли велика пропозиція долара, то на нього падає ціна і можна сподіватися, що тимчасово гривня може навіть посилюватися відносно долара. Але треба не забувати, що, по-перше, люди будуть втрачати на конвертації, як при продажі, так і потім при купівлі. Я оцінюю ці втрати десь на рівні 1%. Також люди будуть нести курсові ризики, тому що, якщо гривня девальвує, то заробітчани втратять частину заощаджень. Тому, думаю, що ми будемо спостерігати зменшення пропозиції долара... Люди можуть повернутися до старого методу – перевезення готівки в “торбах”. Це спровокує збільшення тіньового ринку валютних заощаджень. Це два негативні моменти: перший – курсові ризики заробітчани перекладаються на них з держави, другий – ми будемо стимулювати збільшення тіньового ринку».

Фахівець нагадує, що є адміністративні та адміністративно-репресивні заходи, «їх можна дуже легко впровадити і тимчасово отримати якийсь зиск. Але, якщо говорити про довгострокові економічні вигоди, то треба навпаки відмовлятися від обмежень, від бюрократії, йти на лібералізацію, дозволити людям вільно перераховувати гроші, відмовитись від обов'язкової конвертацію, зробити Україну привабливою для зберігання валюти... Але такі заходи вимагають дуже високого фаху, часу, хорошої зовнішньоекономічної ситуації».

Зараз ми застосовуємо адміністративні заходи, які тимчасово можуть дати ефект. Але стратегічно середньостроково, тим часом довгостроково – це веде до значних втрат, як людей, так і держави і в цілому конкурентоспроможності України».

Якого рівня зниження доларизації можна досягти? Звичайно, що дедоларизація важлива

для економіки в тому плані, що вона не залежатиме від стрибків долара.

Через деякий час українські банки знизять ставки за депозитами в іноземній валюті. В Україні наразі частка валютних депозитів у банківській системі становить 39 %, у Росії – 18 %. І хоча поки що немає чітких прогнозів про те, наскільки будуть знижені ставки за валютними депозитами, уже зараз ясно, що валютні депозити в Україні з часом витіснять гривневі.

Щодо валютних переказів у межах України, то у цього правила є також винятки. Так, дані обмеження не поширюються на операції зарахування відсотків за депозитами, операції з казначейськими зобов'язаннями України та облігаціями внутрішньої державної позики; операції з повернення зайвих або помилково перерахованих коштів, а також спадщини.

Існують й інші можливості обійти положення Постанови випадках без порушення закону. Як, наприклад, поповнення рахунку – якщо громадянин України хоче, щоб на його рахунок внесла валюту інша фізична особа, ця особа повинна володіти довіреністю від власника

рахунку на здійснення такої дії. Також можна вдатися до практики дарування. Конвертація в нацвалюту не відбудеться, якщо є нотаріально завірений договір дарування, у якому чітко прописані дарувальник і отримувач подарунка. Ще один варіант – електронні гроші платіжних систем WebMoney, які не використовують для переказу коштів рахунки в українських банках.

Прозорість ринку та зниження тиску іноземних валют на гривню – це ті фактори, що спонукають до розвитку економіки та очищення її від тіньових операцій, що гальмують розвиток бізнесу й наповнення бюджету з подальшою виплатою соціальних платежів і реалізації фінансування економічних програм. Але цивілізований контроль над валютними переведеннями, у першу чергу, необхідно проводити «у верхах».

За дослідженнями неурядової організації Tax Justice Network, зокрема, починаючи з 1990 р. з української економіки в офшори виведено 167 млрд дол... *(За матеріалами: newsradio.com.ua; ua.golos.ua; vidgolos.com; businessua.com; www.infoportal.pp.ua; takeinfo.net; blogs.lb.ua).*

О. Карашук, власкор НЮБ НБУВ

Нові умови реєстрації бізнесу

Високі темпи соціально-економічного розвитку змінюють відносини у сфері бізнесу та створюють нові умови для його вдосконалення й розвитку. Принципи та умови організації бізнесу не залишаються незмінними. Усе це знаходить відображення в законодавчих актах. Останні зміни у цій сфері спрямовані на спрощення цього процесу.

За даними Укрдержреєстру, в Україні за тиждень реєструється 890 юросіб і більше 3 тис. фізосіб-бізнесменів. З 1 липня їх оформленням буде займатися більш півтисячі реєстраційних служб, чий штат становитиме 1364 посади. О. Лавринович повідомив, що найактивніше новий бізнес відкривають в Києві. У столиці з початку року зареєструвалося 6543 юридичні особи і 6520 фізичних осіб-підприємців.

А в середньому по Україні реєструється 890 юросіб і 3130 фізосіб-бізнесменів на тиждень.

Отже, з 1 липня 2013 р. в Україні набрала чинності нова система реєстрації підприємств. Нові правила встановлені згідно зі змінами у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», передбаченим підпунктами 1–4 і 7–8 пункту 28 розділу I Закону від 16.10.2012 р. № 5461-VI, а також згідно з розпорядженням Кабміну від 15 травня 2013 р. З цього моменту процедуру реєстрації та закриття бізнесу проводить Державна реєстраційна служба, отже, реєстрація відкриття і закриття бізнесу передані одній структурі. Зазначимо, що раніше існувала дворівнева система, де були присутні суб'єкти, які здійснювали цю діяльність і

ті суб'єкти, які визначали, як вона повинна здійснюватися. Держреєстрація бізнесу здійснювалася чиновниками у виконавчих комітетах міської ради міста обласного значення або в районних, районних у містах Києві та Севастополі держадміністраціях.

Крім того, що з 1 липня 2013 р. функції щодо реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців були передані Державній реєстраційній службі, на державних реєстраторів Укрдержреєстру також покладено обов'язок з проведення легалізації об'єднань громадян. У відомстві обіцяють прискорити реєстрацію нових бізнесменів і підприємств, а також поліпшити якість обслуговування, повідомив глава Держреєстру Д. Ворона.

З введенням у країні єдиних стандартів реєстрації бізнесу змінився підхід до якості роботи реєстраторів і термінів реєстрації. Вимоги до працівників, які хотіли б зайняти місце державного реєстратора, стали більш жорсткими. Звернемо увагу, що якщо раніше державним реєстратором могла працювати людина з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра або спеціаліста та стажем роботи за фахом на державній службі не менше одного року, або стажем роботи в інших сферах управління не менше трьох років, то тепер державним реєстратором може бути лише особа, яка має повну вищу юридичну освіту.

Також слід зауважити, що законодавчо встановлені строки проведення реєстрації, а саме, для юридичних осіб – три дні, для фізичної особи-підприємця – два робочі дні не змінюються. Як заявив голова Державної реєстраційної служби Д. Ворона, в Укрдержреєстрі обіцяють посилити контроль за дотриманням строків проведення державної реєстрації та навіть встановити адміністративну відповідальність за їх перевищення. Терміни реєстрації бізнесу будуть жорстко контролюватися. «Законом встановлено, що реєстрація юридичних осіб займає до трьох робочих днів, а фізичних осіб-підприємців до двох днів. Завдяки єдиному підходу, який діє з 1 липня, ми будемо чітко бачити будь-які порушення термінів реєстрації

бізнесу і зможемо приймати дисциплінарні заходи до тих реєстраторів, які не готові якісно працювати – терміни реєстрації бізнесу будуть жорстко контролюватися», – зазначив Д. Ворона.

Серед проблем, що турбують бізнес, важливе місце займає питання витрат часу: досить частими є скарги на те, що у службі реєстрації завжди довгі черги. З огляду на цю проблему в Укрдержреєстрі поставили за мету до кінця поточного року налагодити систему електронних черг. Поки що підприємці мають можливість отримувати консультацію фахівців Державної реєстраційної служби за допомогою Skype-зв'язку чи по телефону. Також сьогодні бізнес можна зареєструвати за допомогою мережі Інтернет. «Зараз працює спеціальний реєстраційний веб-портал, за допомогою якого кожен охочий, маючи ключ електронного цифрового підпису, може зареєструвати свій бізнес, не виходячи з дому. Я сподіваюся, що згодом усе більше українців користуватимуться цією послугою, адже це значна економія часу та зусиль», – сказав Д. Ворона.

Зміни в ефірі радіостанції «Голос Столиці» прокоментував гендиректор Союзу підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України В. Биковець. За його словами те, що тепер реєстрацією бізнесу займатиметься Укрдержреєстр, а не місцеві адміністрації, це – позитив. «Оскільки, дійсно, це буде не дворівнева система, яка була досі, а буде єдина система, де підприємці зможуть і менше часу витратити, і вирішувати позитивно ті питання, які пов'язані з реєстрацією. Будемо сподіватися, що не буде збоїв, що ця система буде налагоджена. Тим більше, за наявною у нас інформацією, зараз робиться досить багато для того, щоб поліпшити всю систему реєстрації суб'єктів господарювання. Тобто як юридичних, так і фізичних осіб», – зазначив він.

Утім, за словами експертів і самих підприємців, передача функцій реєстрації Укрдержреєстрові – єдине нововведення. Оскільки можливість реєструватися дистанційно існувала і раніше – через службу державної адміністрації. Також незмінними залишаються терміни проведення реєстрації: для юридичних осіб три дні, а для фізичних – два.

Також варто наголосити на тому, що Верховна Рада України прийняла за основу проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу». Цей законопроект (реєстр. № 2258а) від 07.06.2013 р. спрямований на спрощення та здешевлення процедури започаткування бізнесу в Україні через:

– подання державному реєстратору під час проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців відомостей, необхідних для реєстрації такої особи органами державної податкової служби як платника податку на додану вартість, єдиного податку, інших податків та зборів (у разі, якщо відповідно до закону чи за рішенням особи передбачено реєстрацію особи як платника відповідного податку);

– скасування вимоги щодо справляння реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичної особи- підприємця;

– здійснення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців шляхом подання електронних документів без обов'язкового використання електронного цифрового підпису, використовуючи інші способи ідентифікації особи заявника, наприклад, передавання файлу із зображенням, QR-коду тощо з використання ІТ-технологій та мобільного зв'язку (для достатньої деталізації пропонується визначити ці технічні способи ідентифікації центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців);

– відмову від обов'язковості та перехід до добровільності використання печаток суб'єктами господарювання приватного права;

– унормування та розширення обсягу відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, до яких надається доступ на офіційному сайті спеціально уповноваженого органу з питань державної реєстрації.

Також важливим для підприємців є те, що їх звільнять від обов'язку повідомляти про об'єкти оподаткування за місцезнаходженням кожного із таких об'єктів. Верховна Рада України в

першому читанні прийняла законопроект щодо спрощення процедур започаткування бізнесу та забезпечення вільного й безоплатного доступу до інформації із державних реєстрів, що містять відомості про суб'єктів господарювання. Розробником проекту закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків» (реєстр. № 2054а) від 17.05.13 р. є Міндоходів України.

Законопроектом, зокрема, передбачено скорочення граничного строку повідомлення банками та іншими фінансовими установами органів Міндоходів про відкриття рахунків платників податків, а також строку повідомлення органами Міндоходів фінансових установ про взяття або відмову у взятті таких рахунків на облік; оприлюднення на єдиному веб-порталі інформації про взяття суб'єктів господарювання на облік у Міндоходів, їх реєстрацію як платників ПДВ (у тому числі як суб'єктів спеціального режиму оподаткування) та єдиного податку; скасування необхідності отримання свідоцтва про реєстрацію платника ПДВ (у тому числі як суб'єкта спеціального режиму оподаткування) та єдиного податку і забезпечення права платника податку на отримання витягу з відповідного реєстру в Міндоходів; відміна необхідності подання платником податків повідомлень про об'єкти оподаткування за місцезнаходженням кожного із таких об'єктів, встановивши, що про всі свої об'єкти платник податків повідомляє лише за основним місцем обліку; звільнення платників податків від обов'язку повідомляти контролюючі органи про зміни у своїх даних, якщо такі зміни внесені до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізосіб-підприємців; надання можливості суб'єкту господарювання, який не зареєстрований платником ПДВ, обирати ставку єдиного податку, що передбачає сплату ПДВ, у разі зміни групи платників єдиного податку шляхом реєстрації платником ПДВ і подання заяви щодо зміни групи платників єдиного податку; встановлення права бути зареєстрованими платниками єдиного податку з дня державної реєстрації лише суб'єктам господарювання (новоствореним), що обрали ставку єдиного податку, яка не передбачає сплати податку на додану вартість;

у разі анулювання реєстрації платника єдиного податку за рішенням органу Міндоходів суб'єкт господарювання має право обрати або перейти на спрощену систему оподаткування після закінчення чотирьох послідовних кварталів.

Окремої уваги заслуговують підписані Президентом Закони України від 05.09.2013 р. № 443-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо реєстрації осіб як платників податків» та від 05.09.2013 р. № 441-VII «Про внесення змін до Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” щодо спрощення реєстрації осіб як платників податків». Документи наберуть чинності 1 січня 2014 р. і передбачають значне спрощення та здешевлення процедури відкриття бізнесу.

Для підприємців передбачається можливість подання заяви про добровільну реєстрацію як платника ПДВ та (або) обрання спрощеної системи оподаткування. Суб'єкти господарювання зможуть подавати заяви на реєстрацію платниками єдиного податку та ПДВ разом з реєстраційною картою. У податкову одночасно з відомостями реєстраційної картки передається електронна копія вказаної заяви, виготовлена шляхом сканування. Ця норма стосується тих платників податків, які уклали договір з податковою службою про визнання електронних документів.

Отже, аналіз законодавчих новацій останнього часу дає змогу виділити головні новації для

реєстрації бізнесу, які анонсують чиновники: відбудуться зміни в спрощенні порядку відкриття бізнесу; реєстрація проходитиме в одній структурі – Укрдержреєстрі; відкрити свою справу можна буде не виходячи з дому на реєстраційному порталі; зменшиться час на реєстрацію; реєструвати бізнес дозволять нотаріусам, а правила і місце реєстрації будуть уніфіковані; відбудуться зміни в Податковому кодексі України щодо обліку та реєстрації платників податків.

Залишилось сподіватися, що нововведення у сфері реєстрації та ведення бізнесу будуть впроваджені на високому налагодженому рівні, як у європейських країнах, де подібна система ефективно працює (*Джерела інформації: сайт Інформаційного управління Апарату Верховної Ради України (<http://rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/83251.html>); Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва (<http://www.dkrp.gov.ua/info/2381>); NovostiMira (http://www.novostimira.com.ua/novyny_59178.html); Finance.ua (<http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2013/06/07/303366>); ForUm (<http://ua.for-ua.com/main/2013/07/01/104110.html>); Рідна країна, 2010–2013 (<http://ridna.ua/2013/07/sohodni-v-ukrajini-zapratsyuvava-nova-systema-rejestratsiji-biznesu/>); http://newsradio.com.ua/2013_07_01/Nov-pravila-re-strac-b-znesu-ne-vplnut-na-r-ven-korupc-ekspert/; <http://uanews.dp.ua/economy/2013/07/01/12108.html>)).*

О. Саморукова, провідний бібліограф НЮБ НБУВ

Е. Войцеховская, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Запрет рекламы табачных изделий: итоги прошедшего года

Коалиция «За свободную от табачного дыма Украину» презентовала исследование «Год без рекламы табака: Закон выполняется успешно, но табачные компании находят способы продвигать свою продукцию», посвященное эффективности вступившего год назад в силу Закона Украины № 3778 «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно запрета рекламы, спонсорства и стимулирования продажи табачных изделий». Попытка

запретить рекламу сигарет предпринималась не раз, нынешний Закон предусматривает запрет любой рекламы, спонсорства и стимулирования продаж табачных изделий, знаков для товаров и услуг, других объектов права интеллектуальной собственности, под которыми выпускаются табачные изделия, за нарушение которого установлена административная ответственность граждан и должностных лиц.

В ходе конференции А. Скипальский, председатель правления Центра гражданского

представительства «Жизнь», рассказал о том, каким образом выполняется данный Закон, и раскрыл основные моменты мониторинга за контролем данного запрета.

На протяжении августа был проведен мониторинг присутствия табачной рекламы

в пунктах продажи сигарет в Киеве, Донецке, Одессе, Житомире, Симферополе, Львове, Черкассах, Чернигове, Виннице и Луганске. В целом, было проверено 764 пункта продажи – киоски, супермаркеты, магазины и мини-маркеты (рис. 1, 2).

Рис. 1. Мониторинг присутствия табачной рекламы в пунктах продажи сигарет

Рис. 2. Мониторинг присутствия табачной рекламы в пунктах продажи сигарет в процентном соотношении

По словам А. Скипальского, в 100 % заведений прямая реклама в пунктах продажи сигарет отсутствует. Однако, с его слов, продавцы начали привлекать внимание потребителей нетрадиционными способами (рис. 3). Так, 60 % торговых точек выкладывают пачки сигарет на светящихся витринах, 18 % – наклеивают

на пачки яркие, большие ценники, закрывая предупреждающие надписи Минздрава о вреде курения и его последствиях, используют торговые аксессуары с изображением табачных брендов, в 4 % торговых заведений работают табачные промоутеры или консультанты.

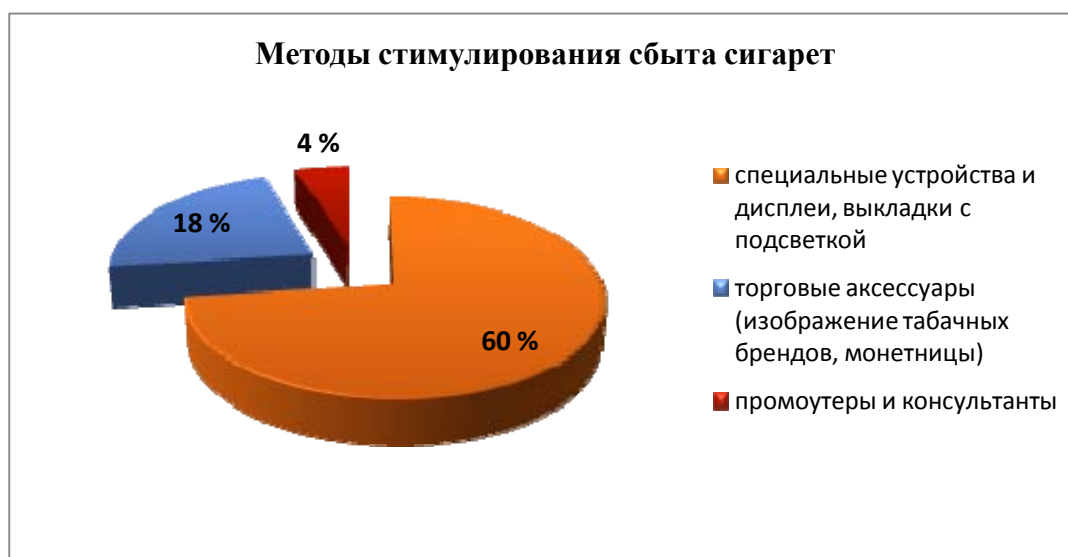

Рис. 3. Методы стимулирования сбыта сигарет

Как отметил директор Института медиаправа, руководитель проекта «Киев без табачного дыма» Т. Шевченко, в Киеве также был проведен мониторинг 152 мест продажи сигарет, в результате которого выяснилось, что, хотя и нет прямой рекламы, однако достаточно много случаев, которые можно классифицировать как стимулирование продажи. «Мы считаем, что специальное размещение, специальная выкладка с подсветкой осуществляется по инициативе табачных компаний с целью распространения табачных брендов. Из всех точек продажи в 80 % мы зафиксировали нарушения», – сказал он.

Как отметил О. Кобельков, начальник отдела контроля в сфере услуг управления по делам защиты прав потребителей и рекламы Государственной инспекции Украины по вопросам защиты прав потребителей, за первое полугодие текущего года Госпотребинспекцией было проверено более

1,5 тыс. субъектов ведения хозяйства относительно соблюдения антитабачного законодательства, почти в 19% случаев были установлены нарушения. Среди нарушений были зафиксированы, в частности, такие: размещение пепельниц или курение в помещениях ресторанного хозяйства – 73 %, отсутствие специальных мест для курения – 12 %.

Выступивший на конференции К. Красовский, заведующий сектором контроля над табаком Украинского института стратегических исследований Минздрава, высказал мнение, что запрет вряд ли повлияет на заядлых курильщиков, но однозначно уменьшит число спонтанных курильщиков, так сказать, вновь прибывших, среди молодежи.

По словам специалистов, в 2013 г. продажи сигарет снизились на 15 %, украинцы стали меньше курить. Но непрямая реклама провоцирует граждан на спонтанную покупку сигарет. В результате, по словам

А. Скипальского, следует законодательно полностью запретить выкладку сигарет.

Несогласные с такой постановкой вопроса считают, что, если человек зависит от никотина, ему все равно – выложены пачки в витрине или нет. Такую точку зрения поддерживает и С. Дидковский, глава общественной организации «Права курильщиков». «Кто курил – тот и дальше будет курить», – уверен он.

Как показывает зарубежный опыт, полный запрет рекламы, продвижения табака и спонсорства табачных компаний существенно снижает уровень курения. Исследование введения полного запрета рекламы табака, проведенное в четырех странах (Финляндия, Франция, Новая Зеландия и Норвегия), показало, что потребление сигарет на душу

населення снизилось на 14–37 % після вступлення в силу заперта на рекламу. В Європе пошли даліше, і уже етим лєтом Комітет по здравоохранєнню Європарламенту одобрив заперт на продажу електронних сигарет вне аптек. Тепер еше і власти США думают запертити їх онлайн-продажу і рекламу. Подобний заперт уже действуєт в Бразилії, Канаде, Данії, Турції, Норвегії, Австралії, Новой Зеландії, Уругває, Йорданії і Італії.

Согласно данным нового доклада о глобальной табачной эпидемии, представленного Всемирной организацией здравоохранения (ВОЗ), в настоящее время 3 млрд человек охвачены национальными антитабачными кампаниями. За последние пять лет 32 страны ввели полный запрет на курение на работе и в общественных местах, а также в общественном транспорте.

Авторы доклада отмечают, что запрет на рекламу табака является одной из самых эффективных мер борьбы с курением. На сегодняшний день 24 страны, где проживают 694 млн человек, уже ввели полный запрет на рекламу сигарет и других видов табачной продукции. Еще 100 стран – на пути к такому

полному запрету. Однако в 67 государствах нет ограничений в отношении табачной индустрии или эти ограничения не распространяются на рекламу табака в национальных вещательных программах и печатных СМИ.

Резюмируя, отметим, что любые категорически запретительные меры, даже с такой благой целью, как сохранение здоровья, следует задействовать с оглядкой. Как известно, бороться с курением начали практически тогда же, когда и курить: в Англии курильщикам отрубали головы, в России времен Ивана Грозного били палками, Гитлер запретил публичную рекламу табачных изделий и курение в рабочее время – эффективность подобных «драконовских мер», как видим, весьма сомнительна.

Поэтому важным в процессе реализации таких социальных проектов, как борьба с курением, является эффективное урегулирование продаж и рекламы табачных изделий, которое должно максимальным образом защитить молодежь от спонтанных покупок никотиновых изделий и в то же время не вынуждать курильщиков нарушать закон, поместив в него абсурдные положения.

О. Кривецкий, голов. ред. НЮБ НБУВ

Стратегія державної політики щодо наркотиків

Останні десятиліття Україна, як й інші країни світу, стикається з глобальними загрозами суспільному розвитку, серед яких особливо небезпечною є наркоти́зація суспільства, яка руйнує соціальну сферу, гальмує реформи, що проводяться в державі, утискає права громадян на гідне життя. Глибоко усвідомлюючи цю небезпеку, влада й громадськість країни вживають заходи з метою поліпшення наркоситуації, яка нині залишається складною. Особливе занепокоєння викликають проблеми збільшення кількості наркозалежних, розширення асортименту препаратів «аптечної наркоманії» та істотного потенціалу латентності злочинів, пов'язаних з наркотиками, що значною мірою зумовлено

недостатньою ефективністю профілактичних, соціально-медичних і правоохоронних заходів протидії наркоманії та наркозлочинності, збільшенням масштабів немедичного використання наркотичних засобів і психотропних речовин і пов'язаних з цим негативних наслідків, насамперед епідемії ВІЛ/СНІДу та інших супутніх хвороб, а також розширенням, за умов глобалізації, транснаціональних можливостей нелегального виробництва наркотиків і контрабандної діяльності.

Поряд із загострення цих проблем відбувається зміна соціальної картини наркоспоживання за рахунок загальної тенденції до його омолодження, збільшення попиту на синтетичні психоактивні речовини, значної

кількості засуджених за незаконне зберігання наркотиків без мети збуту. На ефективності реалізації державної наркополітики негативно позначаються відсутність єдиної системи моніторингу наркоситуації, недостатнє наукове забезпечення діяльності з протидії поширенню наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і їхніх аналогів, дефіцит висококваліфікованих кадрів і нерозвинутість інфраструктури системи боротьби з незаконним обігом наркотиків.

Схвалені в попередні роки національні програми в цій сфері не реалізовано повною мірою через відсутність у минулому насамперед системного підходу й необхідної координації дій, а також недостатнє матеріально-фінансове забезпечення.

Ситуація у сфері незаконного обігу наркотиків дедалі загострюється та є такою серйозною і глобальною проблемою в сучасній Україні, що виходить за рамки суто юридичного явища. Наркоманія й пов'язані з нею злочини мають стійку тенденцію до зростання. Зазначимо, що на початку незалежності України, у 1993 р., на облік перебувало близько 35 тис. наркозалежних, а за останні два десятиріччя кількість наркоманів у країні, за офіційними даними, зросла вп'ятеро й становить майже 160 тис., а за неофіційними даними, їх кількість сягає 350 тис. На жаль, неможливо перелічити всі причини, що спонукають людину до вживання психотропних препаратів. Вони істотно впливають на життя кожного, навіть того, хто не є наркозалежним. Як відомо, наслідками вживання наркотиків є втрата працездатності й здоров'я в молодому віці, смерть через передозування або спричинені ускладненнями наркоманії поширення ВІЛ/СНІДу, вірусних гепатитів, соціальна дезадаптація, зростання злочинності.

Значне збільшення в останнє десятиліття незаконного обігу наркотиків і негативні тенденції розвитку наркотичної ситуації в країні говорять про те, що застосовувані правоохоронними органами заходи протидії не є достатньо результативними та за умов глобалізації й молодій демократії українське суспільство виявилось психологічно

неготовим відмовитися від превалювання заборонних стереотипів у ставленні до проблеми наркотиків. Поширена ментальна модель, що наркотики – це абсолютне зло, позначається на правах тисяч хворих людей. Саме цим, зокрема, можна пояснити наявні проблеми в забезпеченні доступу населення до знеболювальних препаратів, прояви в соціумі стигми й дискримінації наркоспоживачів, особливо хворих на ВІЛ/СНІД, тенденції перетворення протидії наркозлочинності й наркобізнесу на боротьбу зі споживачами наркотиків тощо.

Доцільно відзначити, що, на жаль, непоодинокі випадки, коли в аптеці абсолютно вільно можна придбати, скажімо, два лікарські засоби, які за одночасного прийому у великих дозах дають такий самий ефект, що і в разі споживання звичайних наркотиків. Ін'єкційні наркотики – дорогі, а аптечні препарати – більш дешеві й доступні.

Таким чином, нині в Україні зростає немедичне вживання лікарських засобів, які містять наркотичні компоненти, що призводить до появи так званих «аптечних наркоманів». Таких людей уже багато, та їх досить складно виявити. З'явилося багато наркотиків і прекурсорів в аптеках, які не вимагають суворої звітності (зданих в аптеку рецептів), а відпускають препарати за пред'явленням припису лікаря. Переважна більшість реально доступних аптечних наркотиків і напівфабрикатів входить у цю групу.

Очевидно, що система протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні не є ефективною й потребує термінового реформування. За цих умов сучасна наркополітика України має формуватися на збалансованому підході й чітко визначених цільових засадах, спрямованих на істотне скорочення обсягу немедичного вживання наркотиків, з одного боку, і знищення фінансових, організаційних, технічних, інформаційних та інших передумов функціонування наркозлочинності – з іншого. Тому й виникла нагальна потреба розробки й реалізації сучасної державної політики у сфері контролю за наркотиками в Україні.

Бар'єром на шляху незаконного обігу наркотиків має стати Стратегія державної політики щодо наркотиків до 2020 р., розроблена Державною службою з контролю за наркотиками й затверджена Кабміном України наприкінці серпня поточного року.

Сучасний зміст і методологічні засади Стратегії враховують такі цивілізаційні зміни, як глобалізація суспільних процесів, гуманізація багатьох аспектів життя, пріоритет прав і свобод людини. В основу Стратегії покладено антропоцентричний підхід: саме людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Створення нового стратегічного вектора державної політики щодо наркотиків зумовлено насамперед потребами зростання її ролі в системі усіх сфер керування життєдіяльністю держави як чинника здоров'я, безпеки й майбутнього нації.

Стратегічною парадигмою є необхідність усебічного переходу від карального, кримінально-правового вектора наркополітики до профілактично-лікувального – як найбільш плідного в контексті подолання наркозагроз.

Ця Стратегія визначає сутність і сучасні напрями державної політики щодо наркотиків, які формуються на засадах інтегрованого й збалансованого підходу до зменшення обсягу пропонування наркотиків, що є в незаконному обігу, і зниження попиту на них, подолання наркоманії як небезпечного соціального явища. Вона базується на положеннях Конституції України, національного законодавства й на відповідних міжнародно-правових документах ООН, Ради Європи і ЄС, включаючи Конвенцію про захист прав людини й засадничих свобод, згідно з якою ніхто не може бути підданий катуванню, нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню, а також Конвенцію про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини, відповідно до якої лікування може проводитися лише за умови згоди пацієнта, яку він дав добровільно на підставі відповідної інформації.

Стратегія передбачає, зокрема, декриміналізацію окремих статей Карного

кодексу щодо боротьби з розповсюдженням наркотиків. Наприклад, на сьогодні ст. 309 КК («Незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення наркотичних засобів без мети збуту») залежно від обставин злочину передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до восьми років. За даними МВС, минулого року за ст. 309 УК було порушено 29 тис. кримінальних справ (з 53 тис. їх загальної кількості у сфері незаконного обігу наркотиків), а в першій половині поточного року за цією ж статтею було відкрито 11,4 тис. кримінальних проваджень.

Офіційна статистика МВС показує, що за два минулі роки 53 % злочинів у сфері наркообігу припадає саме на ст. 309 Кримінального кодексу, що карає тих, хто купує, виготовляє чи зберігає наркотики без мети збуту. Тобто борються здебільшого зі споживачами, а не з торговцями забороненими речовинами. До того ж, за нинішніми законами, 3 г коноплі прирівнюються, у цьому разі, до 3 г героїну, бо й те, і інше – «наркотичний засіб».

Аналіз практики наочно доводить, що, як правило, основним об'єктом діяльності правоохоронців дійсно виступають переважно дрібні дилери й безпосередньо споживачі зілля. «Має сенс посилити кримінальну відповідальність за поширення й продаж великих обсягів наркотиків, а за зберігання невеликих обсягів – до 10 доз – ввести адміністративну відповідальність», – заявляє радник Держслужби з контролю за наркотиками, співавтор Національної стратегії щодо наркотиків до 2020 р. В. Яценко. Його підтримує й голова відомства В. Тимошенко: «Правоохоронні органи повинні сконцентрувати свої зусилля на реальних злочинцях, а не наркозалежних». Проте, якою мірою буде посилено покарання відносно великих наркоторговців, у стратегії не уточнюється.

Безпосередньо в стратегії тему декриміналізації виписано вкрай обережно: «Необхідно вивчити питання доцільності депеналізації діянь і декриміналізації деяких статей Кримінального кодексу України і внесення відповідних змін до законодавства, зберігаючи

за цими діями статус правопорушення». Так, В. Яценко із ДСКН сказав, що особисто він за декриміналізацію ст. 309, але вважає, що цього замало і наркозалежних потрібно активніше заохочувати до лікування.

У прес-службі МВС не змогли прокоментувати, як у міністерстві ставляться до ідеї декриміналізувати цю норму, хоча й сказали, що раніше це питання вивчалось.

Крім того, Кабмін України має намір легалізувати наркотики в малих дозах, адже документ передбачає також розширення мережі аптек, що торгують ліками з вмістом наркотичних речовин. Цю норму схвалили громадські організації. За їхніми даними, нині лише 500 аптек із 20 тис., що працюють у країні, торгують медпрепаратами, що містять наркотичні речовини. «Мала кількість аптек пов'язана з драконівськими вимогами щодо них. Для торгівлі препаратами, що містять наркотичні речовини, аптеки повинні мати ґрати, сигналізацію, товщину стін у 50 см. У результаті онкологічні та паліативні пацієнти, аби купити потрібні знеболюючі препарати, вимушені їхати за тридев'ять земель», – вказує на проблему юрист Всеукраїнської ради захисту прав і безпеки пацієнтів О. Скорина.

Національна стратегія щодо наркотиків до 2020 р. покликана гуманізувати антинаркотичне законодавство й спростити життя медикам, які мають справу з наркотичними речовинами, зазначають у Державній службі з контролю за наркотиками.

Ухвалення цієї Стратегії було підтримано й громадськими активістами, зокрема учасниками «конопляного» маршу в Києві. Вони проголосили встановлення громадського контролю над такими пунктами, як прийняття і впровадження ефективної Національної стратегії щодо наркотиків, наступним приведенням у відповідність до стратегії норм чинного законодавства і створення науково-експертної бази для обґрунтування впровадження тих чи інших законів щодо наркотиків; декриміналізація ч. 1 ст. 309 Кримінального кодексу України (зберігання невеликих кількостей заборонених речовин без мети збуту), що дасть змогу законодавчо

спрямувати зусилля силових структур на боротьбу з наркозлочинністю; урегулюванням ситуації з вирощуванням промислових (безнаркотичних) сортів конопель, зокрема скасування «безглузвих обмежень» для підприємців, які їх вирощують.

За словами активістів, міліція використовує норму ч. 1 ст. 309 Кримінального кодексу, аби вимагати хабарі від затриманих, у яких було знайдено при собі кілька грамів конопель, погрожуючи порушенням проти них кримінальної справи. Тому організатори «конопляного» маршу не підтримують ідеї повної легалізації жодних наркотиків, у тому числі й марихуани, як про це іноді подейкують ЗМІ.

Киянка А. Безверха, яка прийшла на «конопляний» марш із сином-немовлям, вважає, що «немає логіки в тому, що за 5 г марихуани людина отримує від п'яти до восьми років (із залученням до злочину неповнолітнього), а за зґвалтування лише від трьох до п'яти». Іншої думки львів'янин С. Волосянко, який прийшов на «конопляний» марш із друзями з партії «Свобода». Він категорично не погоджується, що карати потрібно лише продавців наркотиків. «Я проти цього всього. Якби не було тих, хто вживає, то не було б й тих, хто продає, правильно? Коли людина вже спробувала один раз, то, я певний, вона й надалі продовжуватиме вживати ці наркотики».

Правозахисник П. Скала вважає, що скасування ст. 309 КК може призвести до нового спалаху наркоманії, тому стратегія щодо обігу наркоречовин має бути ретельно виваженою. «Цей “антиконопляний” марш узагалі не викликав ні резонансу, ні суспільної уваги. Люди просто бажають палити коноплю так, як це робиться в Голландії. А в нас законодавством це не передбачено», – зазначив С. Пархоменко, відповідальний працівник прес-служби МВС України.

Доречі, вищезгадана Голландія, застосовуючи досить серйозні каральні санкції щодо виробників «екстазі» й амфетамінів, проводить одну з найбільш ліберальних політик з обігу канабіноїдів. Тільки в Амстердамі відкрито від 300 до 350 кав'ярень, у яких дозволено продаж препаратів коноплі. Ця ліберальна

антинаркотична політика, що розрекламована в усьому світі, призвела до розвитку так званого «наркотуризму». Голландія стала своєрідною Меккою для наркоспоживачів.

Ліберальна антинаркотична політика виходить з того, що кожна людина має право споживати будь-які доступні одурманювальні засоби, але за наслідки цього вживання сама ж і відповідає. В основі цієї політики лежать такі принципи: той, хто зловживає наркотиками, є жертвою, тому його не може бути покарано або звинувачено; зловживання наркотиками є самодеструктивною поведінкою, тому стосується тільки самого хворого. Аналогічними принципами через застосування ліберальних підходів до наркополітики керуються і в інших країнах – Швейцарії, Австралії та ряді штатів США. У Швеції зберігання наркотиків і їх споживання розглядають не як злочин, а як провину. Обмеженому колу лікарів дозволено призначати препарати, що містять наркотики (опіати й психостимулятори для самостійних ін'єкцій), для «підтримувальної терапії». У країні було введено поняття «припустимих» доз наркотиків, що виводилися за межі правового регулювання. Однак слід зазначити, що подібні ідеї лібералізму в процесі формування державної форми контролю за обігом наркотиків з'явилися в цих країнах у період з відносно благополучною наркоситуацією, чого не скажеш на сьогодні про Україну. Такий висновок принаймні витікає з тексту проекту Національної стратегії.

В. Яценко з Держслужби контролю за наркотиками нарікає, що, навіть коли правоохоронці борються з наркодилерами, це все одно не зменшує попиту на ринку заборонених речовин. Тому, за його словами, потрібно діяти новими методами. Один з таких методів, на думку

чиновника, – альтернативне лікування. Це – коли наркозалежного, замість покарання за незначне правопорушення, відправляють на примусове лікування. «У тих, хто зловживає наркотиками, і так у житті не все вийшло, вони й так страждають, а ми їх ще й караємо. Їх треба лікувати, формувати в них мотивацію до життя без наркотиків», – каже держслужбовець. Національна стратегія, як він вважає, має спрямувати наркополітику на профілактичну роботу, замість каральної, що нині переважає. «Хоча й каральна має бути, але її, у першу чергу, треба спрямувати саме на наркобізнес», – додає радник голови ДСКН. Також він зазначає, що Стратегія не передбачає поділу наркотиків на «легкі» й «тяжкі», на необхідність якого вказують деякі активісти. «Наркотик є наркотик», – каже чиновник, додаючи, що у постанові Кабміну про перелік наркотичних засобів усі заборонені речовини мають чітку класифікацію.

Що ж до перспектив удосконалення державної політики щодо наркотиків, то ухвалена Стратегія для її ефективної реалізації потребує, як мінімум, адекватного фінансування – до речі, вартість її втілення в життя чиновники не називають, зазначаючи лише, що деталізований план заходів буде розроблено впродовж найближчого півріччя, а фінансуватиметься Стратегія в рамках поточного бюджету. Відзначимо, що у 2013 р. на «управління у сфері контролю за наркотиками» держава виділила 11,4 млрд грн, а за даними Міністерства охорони здоров'я в Україні, на сьогодні вже маємо 387 тис. споживачів ін'єкційних наркотиків. Наступний важливий аспект – законодавча реалізація Стратегії, і тут важливо, щоб боротьба з обігом наркотичних речовин не перетворилася на іміджевий проект для окремих законодавців, втративши при цьому ефективність.

О. Клименко, влас. кор. НЮБ НБУВ

Проблеми законодавчого врегулювання сфери позашкільної освіти

Позашкільна освіта є складовою освітньої системи держави, вона надає знання, формує вміння й навички за інтересами, забезпечує потреби особистості

у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної й громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та

організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань і стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів.

Але, на жаль, на сьогодні в Україні існує проблема отримання громадянами позашкільної освіти за допомогою фізичних осіб-підприємців. Одним з факторів, що сприяють цьому дисбалансу в системі позашкільної освіти, є недостатньо врегульоване питання щодо унормування ліцензування діяльності фізичних осіб-підприємців, які надають освітні послуги у сфері позашкільної освіти. Це перешкоджає розвитку позашкільної освіти в цілому, залученню висококваліфікованих фахівців до навчання і виховання талановитих й обдарованих дітей і молоді, а також обмежує можливості реалізації прав громадян на здобуття позашкільної освіти в різних її формах.

Визначені проблеми неможливо вирішити за допомогою чинних регуляторних актів через неналежне врегулювання цих правовідносин і недосконалість положень Закону України «Про позашкільну освіту» в частині надання освітніх послуг у сфері позашкільної освіти фізичними особами-підприємцями, які мають відповідну ліцензію, видану в установленому законодавством порядку. Тому, відповідно до чинного законодавства й реальних потреб позашкільної освіти громадян, Міністерством освіти і науки на виконання п. 3 ст. 1 Указу Президента України від 01.06. 2013 р. «Про додаткові заходи із забезпечення гарантій реалізації прав та законних інтересів дітей» було розроблено проект закону України «Про внесення змін до Закону України “Про позашкільну освіту”» з метою унормування права громадян на здобуття позашкільної освіти за допомогою фізичних осіб-підприємців, які мають ліцензію на право надання відповідних послуг.

Зокрема, проектом закону пропонується доповнити п. 2 ст. 6 Закону України «Про позашкільну освіту» абзацом, що унормує право громадян на здобуття позашкільної освіти за допомогою фізичних осіб-підприємців, які мають ліцензію, діяльність яких запропоновано додати до переліку складових навчально-виховного процесу у ст.19 цього документа.

На думку фахівців у галузі освіти, проект наразі є оптимальним, оскільки його прийняття сприятиме унормуванню питань ліцензування діяльності фізичних осіб-підприємців, які надають позашкільні освітні послуги, а зміни до Закону України «Про позашкільну освіту» не суперечать чинному законодавству.

За словами начальника відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки, молоді та спорту А. Середницької, за останні п'ять років дуже активно розроблялося питання підготовки кадрів у сфері позашкільної освіти. «А створення в цьому році кафедри позашкільної освіти в Національному педуніверситеті ім. Драгоманова, – каже вона, – і зміни в проекті до Закону України “Про позашкільну освіту” відображають загальну тенденцію розвитку позашкільля в Україні та інших державах світу, потребу в підготовці фахівців для позашкільних навчальних закладів».

Сучасна позашкільна освіта – це 1,5 тис. навчальних закладів державної та комунальної форми власності, а також 603 тис. дитячих спортивних шкіл, які відвідують 1,5 млн дітей. За минулий рік збільшилася на 1400 кількість різноманітних гуртків і, зрозуміло, стало більше й дітей, які там навчаються, а це потребує підготовки додаткових кадрів і відповідного фінансування.

Окремої уваги заслуговує й питання, чи перебуває позашкільна освіта в рівних умовах з іншими ланками освіти, зокрема в частині фінансування. Відповідно до Бюджетного кодексу України тільки позашкільна освіта з усієї системи вітчизняної освіти має фінансуватися з місцевих бюджетів. Зокрема, ст. 61 Закону України «Про позашкільну освіту» визначено, що фінансування державних закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування, а приватних позашкільних закладів – за рахунок коштів засновників (власників). Тобто для всіх закладів освіти, від дошкільної до післядипломної, передбачено однаковий механізм фінансування.

Проте впродовж останніх 10 років до Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти надходило багато звернень від обласних, районних рад, працівників позашкільних навчальних закладів, громадських організацій, батьківської громадськості, де йшлося про загрозові для подальшого функціонування позашкільних навчальних закладів тенденції. Л. Гриневич, голова Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України зазначає, що потрібно прийняти рішення щодо можливості спрямування на фінансування реконструкції й будівництва дошкільних, загальноосвітніх і позашкільних закладів освіти коштів Державного фонду регіонального розвитку (законопроект № 2157а). «Маємо зупинити руйнування системи позашкільної освіти, яка дісталася Україні у спадок від СРСР. Насамперед потрібно надати закладам позашкільної освіти державне фінансування, передбачене Законом України “Про позашкільну освіту”. Для цього треба внести зміни до Бюджетного кодексу (ст. 89 і 91 законопроекту № 2490). Необхідно встановити мораторій на закриття навчальних закладів системи позашкільної освіти», – закликає депутат.

І дійсно, з прийняттям Бюджетного кодексу України позашкільні навчальні заклади почали отримувати фінансування, перекладене на місцеві бюджети, винятково за залишковим принципом. Це призвело до того, що позашкільну освіту було віднесено до другорядної, соціально не захищеної сфери. Розподіл видатків органи місцевої виконавчої влади й місцевого самоврядування здійснюють самостійно з огляду на обсяги доходів і власні пріоритети.

Реорганізація фінансування системи позашкільної освіти на практиці також показала, що регулювання проблеми фінансування зазначених навчальних закладів законами про Державний бюджет України не забезпечує стабільності функціонування цих навчальних закладів і потребує постійного коригування, що спричиняє нестабільність їхньої роботи, призводить до вимушеного скорочення мережі позашкільних навчальних закладів, зниження якісного складу штату педагогічних

працівників. Це підтверджують і статистичні щорічники Державного комітету статистики України та офіційні дані Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. І не дивно, що на сьогодні наша країна перебуває на третьому місці у світі за рівнем дитячого алкоголізму, зростає й підліткова злочинність.

Недосконалість започаткованого механізму фінансування позашкільної освіти почала виявлятися відразу після ухвалення Бюджетного кодексу. Треба зазначити, що протягом кількох десятиріч фінансування позашкільних навчальних закладів здійснювалося з державного й переважно обласних бюджетів, а також за рахунок часткової оплати навчання батьками. Проте за новим Бюджетним кодексом розподіл видатків здійснюється органами місцевого самоврядування самостійно, відтак систему позашкільної освіти фінансують за залишковим принципом, що ставить під загрозу саме існування позашкільних навчальних закладів.

Водночас ст. 89, 90 Бюджетного кодексу України не передбачають міжбюджетних трансфертів для коригування видатків місцевих бюджетів на утримання позашкільних навчальних закладів. У ст. 91 зазначено, що ці видатки перебувають у компетенції винятково місцевих бюджетів. Для виправлення ситуації розпочато довготривалу й поки що безуспішну боротьбу за встановлення рівноправності ланок вітчизняної освіти.

Для збереження й удосконалення системи позашкільної освіти, підвищення її освітньо-виховного потенціалу міністерство розробило Державну цільову соціальну програму розвитку позашкільної освіти на період до 2014 р. (затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 785 від 27.08.2010 р.). На її основі в більшості областей затверджено аналогічні регіональні програми. Завдяки такому програмно-цільовому підходу з'явилася можливість урізноманітнити форми охоплення позашкільною освітою дітей шкільного віку, особливо у сільській місцевості, наприклад шляхом розвитку мережі філій позашкільних навчальних закладів обласного й районного підпорядкування або відкриття гуртків

таких закладів на базі загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості тощо. Також Програма передбачає дії для значного поліпшення матеріально-технічного й програмно-методичного забезпечення позашкільних закладів.

Випускники загальноосвітніх шкіл зазначають, що сьогодні атестати й дипломи про освіту вимагають під час прийому на роботу або за інерцією, або в силу наявних інструкцій про вимоги до претендента на це робоче місце. Непогано було б поряд з атестатом зрілості загальноосвітньої школи і вузівськими дипломами надавати ще й довідки про те, що людина прослухала відповідні лекції в позашкільному закладі, пройшла виробничу практику, і відмінити деякі умовності під час працевлаштування її на роботу (іспити і т. ін.), і працедавець нехай сам протягом випробувального терміну дасть оцінку новому співробітникові.

Безперечно, для успішної реалізації державної цільової програми потрібні відповідні фінансові ресурси. Їх можна забезпечити лише за умов запровадження нових механізмів фінансування системи позашкільної освіти. І хоча Законом України «Про позашкільну освіту» й змінами до нього в новому проекті законодавці остаточно висловили своє ставлення до позашкільної ланки в структурі освітньої системи України, проте, на жаль, не можна сказати, що вони виконали свою місію повною мірою в частині неоподаткування доходів від надання в оренду приміщень, обладнання, отриманих установами й закладами позашкільної освіти. Як вважають юристи, законодавці залишили можливість тлумачити положення цього Закону якимось подвійно.

Так, у ст. 26 Закону України «Про позашкільну освіту» написано, що доходи від оренди не оподатковуються, але, на думку юристів, цього може виявитися замало. Адже Законом України «Про систему оподаткування» визначено, що встановлення й скасування податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів і до державних цільових фондів, а також пільг платникам їх здійснюються Верховною Радою України та Автономної Республіки Крим і сільськими, селищними, міськими радами

відповідно до цього Закону та інших законів України про оподаткування.

У Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» (п. 7.13), зокрема, зазначено, що «звільняються від оподаткування доходи у вигляді коштів, матеріальних цінностей і нематеріальних активів, одержані позашкільними навчальними закладами, незалежно від підпорядкування, типу і форми власності, від здійснення або нездійснення діяльності, передбаченої статутом». Але цей абзац за бажанням можна читати: «Стратити неможна помилувати» і вимагати за законодавством від позашкільного закладу освіти сплати податку на прибуток від доходів, отриманих з оренди. То ж для уникнення можливості спірного його інтерпретування закладам позашкільної освіти доводиться передбачити у своїх статутах «можливість надання приміщень, обладнання в оренду». За таких умов ніхто не зможе вимагати від позашкільного закладу освіти сплати податку на прибуток від орендних доходів.

Початок нового навчального року завжди пов'язаний з новими знаннями, новими завданнями, новими сподіваннями. Батьки, їхні діти, учителі очікують від законодавців стратегічного бачення і влучних рішень. Прагнення кращого майбутнього для наших дітей – це те, що об'єднує всіх нас. Загальновідомою є думка, що нація, яка не шанує традицій своєї культурної спадщини, не піклується про своє майбутнє, приречена на самознищення.

Позашкільна освіта належить до структури загальної освітньої системи України. Тобто якихось особливих умов чи то «привілеїв» для будь-якої ланки (підсистеми) освіти не повинно бути – усі вони рівні, і всім держава має приділяти належну увагу.

Отже, освітнє питання необхідно якнайшвидше перевести з площини політичних інтриг і спекуляцій у площину змістовної дискусії про нинішній стан цієї системи та її майбутнє. Плодами такого діалогу повинні стати конкретні законодавчі рішення. Нам потрібна така система освіти, яка дасть кожному громадянину шанс на успіх і, нарешті, забезпечить Україні гідне місце серед провідних держав світу.

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Експертні висновки: що потрібно поліпшити в законі про трансфертне ціноутворення?

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення», що набрав чинності 1 вересня 2013 р., є важливим для розвитку цивілізованих відносин бізнесу й держави. Таку думку висловили експерти під час круглого столу на тему: «Податкові новації: що потрібно покращити в законі про трансфертне ціноутворення?».

Міністерство доходів і зборів вважає, що після вступу в силу цього закону додаткові надходження до держбюджету можуть становити близько 20 млрд грн протягом найближчих трьох років. Зокрема, про це заявив О. Клименко під час відкриття першого засідання Ради з питань стимулювання інвестицій. За словами міністра, представлений документ відповідає всім європейським нормам. Закон передбачає підтримку бізнесу, залучення додаткових коштів до бюджету без зайвого податкового тиску. Він переконаний, що ухвалення Закону в першому читанні – це перемога і для уряду, і для бізнесу. Передусім тому, що документ дає визначення поняттю «трансфертне ціноутворення» і встановлює механізми податкового контролю й стратегію його виконання. «Перша точка прибутку повинна оподатковуватися там, де перебувають виробничі потужності. Другий момент – це боротьба з відтоком капіталу, робота з офшорами та іншими пільговими територіями оподаткування», – підкреслив О. Клименко.

Експерти, як вже зазначалося, вважають законодавче регулювання трансфертного ціноутворення справою необхідною, водночас зазначають, що «етап реалізації не бездоганний». Тому завданням круглого столу було навести ідеї й пропозиції щодо доведення цього задуму до такого вигляду, аби він дійсно став ефективним інструментом, що сприяв би як розвитку економіки в цілому, так і розвитку українського бізнесу.

На думку партнера, керівника податкової та юридичної практики ЕУ в Україні В. Котенка, законодавство про трансфертне ціноутворення підштовхне бізнес до самодисципліни. «Стає зрозуміло, що Закон уже навряд чи буде скасовано, тобто операції повинні ставати дедалі більш прозорими», – переконаний експерт.

Як зазначив радник ЮК Integrites Я. Абрамов, і іноземний, і український бізнес, який звертається сьогодні до юристів за консультаціями щодо законодавства про трансфертне ціноутворення, розуміє, що механізми Закону будуть рано чи пізно відпрацьовані й приведені у відповідність до європейських норм. «Вони розуміють, що вести бізнес доведеться прозоро і вже сьогодні починають до цього готуватися. Дедалі менше стає інформації, що є комерційною таємницею, питання доступу до даних з боку податкових органів стає все менш проблемним», – підкреслив він.

Таким чином, експерти прогнозують, що бізнес легалізуватиметься, а той обсяг інформації, що розкриватиметься, буде фактично «білим». Інша справа, уточнюють фахівці, якщо бізнес виявиться неготовим до таких змін і «стане на диби». Тому, для підвищення ефективності застосування нового закону, документ потребує доопрацювання й роз'яснення ряду положень.

Однією з ключових змін має стати запровадження принципу «глобального методу» формування звітності для пов'язаних компаній. За словами голови податкової практики аудиторської компанії BakerTillyUkraine Р. Вахітова, в українському законодавстві про трансфертне ціноутворення необхідно чітко прописати інститут консолідованого платника податків. Інститут консолідації платників податків створюється з метою об'єднання

податкової бази з податку на прибуток для взаємозалежних організацій. Консолідована група платників податків утворюється на добровільній основі в цілях сплати податку, виходячи із загального фінансового результату по групі. «Якщо дивитися на це з точки зору загального економічного ефекту для бізнесу, то теоретично він повинен бути нейтральним. Якщо у вас є прибуткові компанії і є збиткові та ви просто складаєте ті податки й збори, які вони повинні заплатити, то ефект буде однаковий, але угоди між цими компаніями будуть об'єднуватися, і, замість 100 податкових звітів, буде один», – наголосив Р. Вахітов.

Як позитивний приклад експерт навів досвід Російської Федерації, у якій інститут консолідованого платника податків з'явився разом із прийняттям закону про трансферне ціноутворення. «У Росії вже з'явилося більше 2 тис. таких фіскальних одиниць. Аби не плодити звіти за угодами між взаємозалежними особами всередині країни, є сенс об'єднати компанії в одну групу і звітувати як єдиний платник податків, тобто демонструвати результати як єдине підприємство», – упевнений керівник податкової практики BakerTillyUkraine.

З цією позицією солідарний і В. Котенко. На його думку, структура економіки України така, що більшість великих підприємств будуть тим чи іншим чином пов'язані між собою у групах. «Впровадження консолідованої звітності дасть можливість спростити як контроль такого бізнесу, так і ведення ним обліку, мінімізувавши ризики порушень», – зазначає експерт і наголошує, що запровадження такого інституту насамперед спростить життя всім суб'єктам економічних відносин, особливо бізнесу.

Також необхідною зміною в законі про трансфертне ціноутворення є визначення більш чітких джерел визначення так званої звичайної ціни – ціни товарів (робіт або послуг), яка визначається сторонами договору відповідно рівню ринкових цін, якщо інше не встановлено Кодексом.

На думку Р. Вахітова, документ потрібно коригувати в частині джерел отримання інформації податковою службою про трансфертні ціни контрагентів, принципи

визначення таких цін і співставні операції для контролю. «Зараз такі джерела віддані на відкуп Кабміну, немає чіткого розуміння, що будуть використовуватися загальноприйняті у світі бази даних. Є лише відсилання, наприклад, до видань Міндоходів, котирувань Аграрної біржі. Це створює певну непередбачуваність подій для бізнесу», – застерігає експерт.

Разом з тим, згідно із законом, тепер на бізнес покладається новий обов'язок – повідомляти в Міндоходів про операції між пов'язаними особами та з резидентами зарубіжних низькоподаткових юрисдикцій (країн, де рівень податку на прибуток мінімум на 5 % нижчий, ніж в Україні, а не лише з резидентами офшорів), що перевищують 50 млн грн на рік по одному контрагенту. Великий бізнес також буде зобов'язаний документально обґрунтувати ринковий рівень цін у таких угодах.

Як зазначив радник ЮК Integrites Я. Абрамов, практика тієї ж Росії, де сума практично аналогічна запровадженій українським законодавством, відрізняється тим, що введена вона все ж таки з певною градацією. Для України, вважає експерт, сума в 50 млн не обґрунтована і не зрозуміло звідки взялася. Але головне питання – це об'єм і форма звітності. Які штрафні санкції будуть у випадку непред'явлення звіту? Чи буде готова українська податкова для створення відповідної системи звітності? Чи забезпечена вона відповідними технічними ресурсами для подачі електронної звітності? На скільки податкова в особі Міністерства доходів та зборів готова виділити кошти для залучення відповідних експертів?

Ще постає питання податкових перевірок. Особливо щодо періоду таких перевірок. Знову для прикладу було взято досвід нашого північного сусіда (РФ). Там був встановлений період, коли податкова має право реєструвати перевірки заднім числом та відповідні критерії, яких, поки що, в Україні не існує. Тобто відсутні критерії, за якими будуть прийматися дані звітності за 2013 р., як перехідного періоду.

Тому, як зазначив радник ЮК Integrites Я. Абрамов, для того, щоб врахувати всі запропоновані зміни, фактична дія закону має бути перенесена як мінімум на початок 2014 р.

«Перш за все, це пов'язано з необхідністю лібералізації штрафних санкцій, які передбачені сьогоdnішнім варіантом документа, а також принципів і правил проведення податкових перевірок. Крім того, постає питання контролю податковою того, що відбувалося в 2013 р., після подачі першої звітності у 2014 р. Це те що має бути переглянуто окремо», – резюмував Я. Абрамов.

Отже, закон про трансферне ціноутворення потребує певного коригування. Як зауважив Р. Вахітов, у Росії за півроку аналогічний закон «перелопатили» так, що «не залишилось жодного живого пункту».

Нерозв'язаною залишається технічна та кадрова проблема – нікому займатися на підприємствах цією справою. Експерти поки що сумніваються в тому, що бізнес, як і податкові органи готові сьогодні до таких швидких змін. Як найбільючішу частину нововведень фахівці називають практику застосування цього закону і висловлюють думку про доцільність перенесення строків набуття чинності закону про трансфертне ціноутворення як мінімум до початку наступного року (*За матеріалами (lubnyrada.com.ua, ukranews.com, finance.rbc.ua, minfin.com.ua, Itv.com.ua, dt.ua, rada.gov.ua)*

О. Єфімов, доцент Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, канд. юрид. наук, аудитор

Трансферні ціни та відповідальність за порушення їх застосування

З 1 вересня в Україні діють трансферні ціни. За таким «занадто розумним» терміном криється всього лише давно відома система визначення звичайної ціни товарів і/або результатів робіт (послуг) в операціях, які Податковим кодексом України³ (далі – ПКУ) вважаються контрольованими. Тобто трансферне ціноутворення – це, по суті, оновлений, модернізований старий механізм застосування звичайних цін. І застосовуватиметься цей механізм відтепер не навмання податківцями, а лише щодо цін в операціях, які відповідають ознакам контрольованих операцій.

Контрольовані операції: що це?

Якщо порівнювати зі звичним сприйняттям платниками податків і податківцями цін у договорах, то слід вказати, що контрольовані операції – це ті операції, у яких податківці, зазвичай, ставлять під сумнів об'єктивність ціни й намагаються застосувати так звані звичайні ціни. Відповідно до ПКУ такий сумнів є можливим лише щодо контрольованих операцій, якими є:

- будь-які господарські операції з придбання (продажу) товарів (робіт, послуг), що здійснюються платниками податків з пов'язаними особами-нерезидентами;

- господарські операції з придбання (продажу) товарів (робіт, послуг), що здійснюються платниками податків з пов'язаними особами-резидентами, якщо такі пов'язані особи-резиденти:

- задекларували від'ємне значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток за попередній податковий (звітний) рік;

- застосовують спеціальні режими оподаткування станом на початок податкового (звітного) року;

- сплачують податок на прибуток підприємств і/або ПДВ за іншою ставкою, ніж базова (основна), що встановлена відповідно до ПКУ;

- не були платниками податку на прибуток підприємств і/або ПДВ станом на початок податкового (звітного) року;

- операції, однією зі сторін яких є нерезидент, зареєстрований у державі (на території), у якій ставка податку на прибуток (корпоративний податок) на п'ять і більше відсотків нижча, ніж в Україні, або який сплачує податок на прибуток (корпоративний податок) за ставкою на п'ять і більше відсотків нижчою, ніж в Україні.

Крім наведених вище ознак щодо суб'єктного критерію контрольованих

³ Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (прим. авт.).

операцій, ПКУ вводить також і кількісний критерій: вказані операції визнаються контрольованими за умови, що загальна сума здійснених таких операцій платника податків з кожним контрагентом дорівнює або перевищує 50 млн грн (без урахування податку на додану вартість) за відповідний календарний рік. Тобто якщо податківці виявлять заниження (відносно звичайної) платником податку ціни реалізації на користь якогось контрагента і віднайдуть ознаки «пов'язаності» таких осіб, то операції на суму 49 999 999,99 грн з таким контрагентом не вважатимуться контрольованими й застосовувати до них трансферні ціни податківці не матимуть права.

Отже, щоб уникнути ризику виникнення конфлікту з податківцями, варто відслідковувати, який суб'єктний склад таких операцій, тобто цікавитися особливостями оподаткування контрагента, і «пов'язаний» характер відносин з ним, а можна контролювати загальну суму операцій з кожним таким контрагентом. Наблизившись до межі в 50 млн грн варто зупинитися та не здійснювати більше таких операцій або ж варто бути готовим обґрунтувати «трансферну» ціну.

Як визначаються ціни в контрольованих операціях?

Для того щоб контроль за контрольованими операціями мав якісь податкові (фіскальні) наслідки, застосовуються певні методи визначення ціни в таких операціях. У найпростішому розумінні такі «трансферні» ціни застосовуються для того, щоб оподатковувати контрольовані операції за ними, а не за цінами, вказаними в договорах.

До методів визначення ціни із зазначеною метою ПКУ відносить методи: порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу); ціни перепродажу; «витрати плюс»; чистого прибутку; розподілення прибутку. Із зазначених методів обирається той, який найповніше враховує повноту й достовірність вихідних даних, обґрунтованість коригування, що здійснюється з метою забезпечення зіставлення умов проведення контрольованої й зіставних операцій. При цьому ПКУ визнає операції зіставними, якщо вони здійснюються

в однакових комерційних і/або фінансових умовах з контрольованою операцією.

Допускається використання комбінації двох і більше методів. При цьому платнику податку ПКУ надає право використовувати будь-який метод, який він обґрунтовано вважає найбільш прийнятним для нього. Виключенням із цього правила є випадок, коли існує можливість застосування методу порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу) і будь-якого іншого методу одночасно. У цьому разі повинен застосовуватися метод порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу), а не будь-який інший.

Наслідки здійснення контрольованих операцій.

До наслідків здійснення контрольованих операцій ПКУ відносить обов'язок платників податків, які протягом звітного періоду здійснювали контрольовані операції, подавати звіт про контрольовані операції до Міністерства доходів і зборів до 1 травня року, наступного за звітним. Цей звіт повинен подаватися засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог закону щодо електронного документообігу та електронного цифрового підпису. Форма такого звіту (уточнюючого звіту) встановлюється тим же Міністерством доходів і зборів.

Якщо платник податку звітував не про всі контрольовані операції, чи взагалі не звітував про них і місцева ДПІ під час виконання нею функцій податкового контролю виявила факти проведення таким платником податків контрольованих операцій, про які звіт подано, вона надсилає повідомлення про виявлені контрольовані операції до Міністерства доходів і зборів. Безпосередньо платник податків, стосовно якого таке повідомлення направлено, також інформується податківцями в 10-денний термін з дня його надсилання до Міністерства доходів і зборів.

Реакція Міністерства доходів і зборів на таке повідомлення полягає в тому, що воно надсилає платнику податків запит про такі виявлені податківцями контрольовані операції. Такий запит не може бути надісланий раніше, ніж платник податків вправі звітувати про

такі операції, тобто не раніше 1 травня року, що слідує за звітним. Отримавши такий запит, платник податку протягом місяця зобов'язаний подати первинну документацію щодо окремих контрольованих операцій, зазначених у запиті, та іншу документацію для обґрунтування відповідності договірних цін вказаної контрольованої операції рівню звичайних цін. Дещо більший обсяг інформації в цьому разі повинен надавати на такий запит великий платник податків. Її обсяг визначено п. 39.4.8. ст. 39 ПКУ.

У тому разі, якщо на запит платник податків подав документацію не в повному обсязі та/або було встановлено відхилення ціни контрольованої операції від звичайної ціни за результатами моніторингу цін у контрольованих операціях Міністерство доходів і зборів надсилає такому платнику податків запит з вимогою додатково подати протягом 30 календарних днів документацію та/або обґрунтування визначення звичайної ціни такої операції.

Ще одним наслідком здійснення контрольованих операцій, щодо яких у податківців виникли запитання до платника податку, є проведення спеціальних перевірок – перевірок контрольованих операцій.

Підставами для таких перевірок є:

- а) надсилання повідомлення про виявлені контрольовані операції;
- б) виявлення за результатами моніторингу відхилення цін контрольованої операції від рівня звичайних (ринкових) цін;
- в) неподання платником податку звіту про контрольовані операції;
- г) неподання платником податків або подання з порушенням вимог ПКУ документації про контрольовані операції.

Таку перевірку проводять співробітники місцевих ДПІ. Їх очолює посадова особа Міністерства доходів і зборів. Про таку перевірку платника податків податківці повинні повідомити не пізніше ніж за 10 днів до її початку та одночасно направити йому запит про надання документів, що підтверджують здійснення фінансово-господарських операцій. ПКУ забороняє під час проведення такої

перевірки перевіряти додержання інших вимог податкового чи іншого законодавства. Аналогічним чином під час проведення документальної планової перевірки платника податків ПКУ забороняє перевіряти питання трансфертного ціноутворення.

Тривалість перевірки контрольованих операцій не повинна перевищувати шести місяців.

За результатами перевірки податківці складають акт (якщо виявлено порушення щодо застосування трансферних цін) або довідку (якщо таких порушень не виявлено). На акт платник податку в разі незгоди з висновками перевірки або фактами та даними, викладеними в акті, має право подати свої заперечення протягом 30 календарних днів з дня отримання цього акта. При цьому платник податків має право подати разом із запереченнями або в погоджений термін документи (їхні завірені копії), що підтверджують обґрунтованість заперечень. Такі заперечення повинні бути розглянуті податківцями протягом 10 робочих днів, що настають за днем їх отримання, а платнику податків повинна бути надіслана відповідь у порядку, визначеному ПКУ для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень.

Далі відбувається вже звична процедура отримання платником податків податкового повідомлення-рішення та його оскарження в адміністративному чи судовому порядку. На вибір скаржника.

Платник податку, який сам переконався в тому, що помилився із застосуванням трансферної ціни, має право здійснити самостійне коригування ціни контрольованої операції та сум податкових зобов'язань. Таке коригування проводиться платником податків протягом календарного року шляхом відображення в податковій декларації або шляхом подання відповідних уточнюючих розрахунків у порядку, визначеному ПКУ. При цьому сума заниження податкового зобов'язання (недоплати), розрахована в результаті здійснення платником податків самостійного коригування податкових зобов'язань, повинна бути сплачена в термін

не пізніше граничного терміну сплати відповідного податку за податковий період, у якому таке коригування було здійснено.

Якщо в результаті самостійного коригування чи дій податківців були донараховані податкові зобов'язання такому платнику, то його контрагент також має право відкоригувати свої податкові зобов'язання в протилежний бік, у бік зменшення. Таке коригування в ПКУ називається пропорційним коригуванням.

Якщо таке пропорційне коригування було здійснено платником податків на підставі податкового повідомлення-рішення про донарахування податкових зобов'язань його контрагентові та таке повідомлення-рішення потім було скасовано під час його оскарження, то платник податків, що здійснив пропорційне коригування, проводить тепер зворотне коригування, підставою для якого є повідомлення Міністерства доходів і зборів. До такого повідомлення повинні додаватися розрахунок зворотного коригування й копія відповідного судового рішення про скасування рішення про нарахування податкових зобов'язань. Термін для проведення зворотного коригування – 20 днів з моменту отримання повідомлення. При цьому платник податків, який здійснює зворотне коригування, не вважається порушником податкового законодавства й штрафні санкції йому не нараховуються.

Узгодження трансферних цін.

Новелою ПКУ є можливість для великих платників податків узгодити трансферні ціни. Узгодження цін у контрольованих операціях – це процедура між великим платником податків і Міністерством доходів і зборів, під час якої узгоджується порядок визначення цін у контрольованих операціях на обмежений термін на підставі відповідного договору.

За результатами узгодження цін у контрольованих операціях укладається договір, який підписується керівником великого платника податків або його уповноваженою особою та міністром доходів і зборів (його заступником). Цей договір має односторонній

характер, тобто обов'язки з нього виникають лише в платника податків.

Відповідальність у сфері трансферних цін.

Застосування трансферних цін має й свої особливості щодо відповідальності за його неправильне вчинення. Так, якщо платник податку не подав звіт про проведені ним протягом року контрольовані операції, він має сплатити штраф у розмірі 5 % від загальної суми контрольованих операцій. Якщо виходить з кількісного критерію контрольованої операції в 50 млн грн на одного контрагента, то мінімальний штраф становитиме 2,5 млн грн.

Великий платник податків, який не виконав вимоги щодо подання документації про контрольовані операції, запитаної Міністерством доходів і зборів, має сплатити штраф у розмірі 100 розмірів мінімальної заробітної плати.

На зазначені штрафи не поширюється фактичне звільнення від штрафних санкцій, встановлене п. 20 підрозділу 10 «Інші перехідні положення» розд. XX «Перехідні положення». Так, відповідно до вказаної норми, штрафні санкції за порушення норм ПКУ щодо застосування трансферних цін, вчинені у період з 1 вересня 2013 р. по 1 вересня 2014 р., застосовуються в розмірі 1 грн за кожне порушення. Тобто нараховувати самі податкові зобов'язання з податку на прибуток і ПДВ за порушення законодавства про трансферне ціноутворення податківці мають право, та, швидше за все, ретельно його реалізуватимуть. А от штрафні санкції щодо таких донарахованих податкових зобов'язань, встановлені ст. 123 ПКУ, у вигляді штрафу в 25 % від донарахованих сум податкового зобов'язання та 50 % у разі повторного протягом 1095 днів донарахування, до 1 вересня наступного року не застосовуватимуться.

О. Єфімов, доцент Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, канд. юрид. наук
О. Домашенко, адвокат

Верховний Суд України: огляд «свіжої» судової практики

У пропонованому матеріалі представлений коментар Висновків Верховного Суду України, викладених у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 237 КАС України, за перше півріччя 2012 р. від 1 лютого 2013 р.

Цікавими для читачів будуть коментарі висновків стосовно патентування деяких видів підприємницької діяльності, митного оформлення товарів, порядку передачі об'єктів права державної власності, пасажирських перевезень, розрахунків в іноземній валюті, продажу алкогольних напоїв на розлив.

Патентування

Одна зі справ, розглянутих ВСУ, – справа про розміщення торгових патентів. Як відомо, до 01.01.2011 р. в Україні діяв Закон про патентування⁴. Частиною 1 ст. 7 цього Закону було передбачено, що торговий патент повинен бути розміщений у приміщеннях, де надавалися послуги у сфері грального бізнесу. Те ж саме стосувалося і побутових послуг. Податкова інспекція під час перевірки встановила, що в залі на гральних автоматах містилися звичайні копії патентів, які не були нотаріально завірені, а оригінали патентів були в папці в ящику столу касира в цьому ж приміщенні. За фактом перевірки прийнято податкове повідомлення – рішення, згідно з яким до суб'єкта підприємництва застосовані штрафні санкції за порушення порядку використання торгового патенту. Підприємство успішно скасувало це рішення, а ВСУ погодився з тим, що норма Закону про патентування не передбачає обов'язку господарюючих суб'єктів розміщувати для огляду саме оригінали торгових патентів або їх нотаріально засвідчені копії.

Однак слід пам'ятати, що в пп. 267.6.1, 267.6.3 ст. 267 ПКУ чітко передбачено розміщення або оригіналу торгового патенту, відкритого та доступного для огляду або його нотаріально засвідченої копії. Тому даний висновок ВСУ відноситься тільки до правовідносин, що мали місце до набрання чинності ПКУ.

Митне оформлення товарів

Кілька справ, розглянутих ВСУ, стосувалися митного оформлення товарів і донарахування обов'язкових платежів митними органами.

У першій справі митний орган самостійно здійснив митну оцінку товару за шостим (резервним) методом і відповідно не прийняв митну вартість товару, визначену декларантом. Унаслідок цього підприємство переплатило і ПДВ, і митний збір, і зажадало стягнути суму переплати з Держбюджету. Хоча справа була розглянута згідно зі старим МКУ, норми чинного, у питанні визначення митної вартості товарів, не зазнали істотних змін. Так, основним методом її визначення є перший метод – за ціною договору. У цій справі митниця запросила, а підприємство представило додаткові документи для перевірки й підтвердження митної вартості товару за першим методом. Незважаючи на це, митний орган, визнавши отримані документи неналежними, все одно визначив митну вартість не за першим методом, а за резервним. ВСУ підтримав позицію митниці і вказав, що надання неналежних документів не може вважатися підтвердженням митної вартості товарів. Тому, у подібних справах, суди повинні не тільки оцінювати факт надання документів, а й оцінювати, чи є документи на підтвердження митної вартості належними.

У другій справі митний орган прийняв вантажну митну декларацію підприємства, самостійно визначив митну вартість товару і пропустив товар на митну територію України. Здавалося б, всі повинні бути задоволені. Але в результаті позапланової документальної

⁴ Закон України от 23.03.1996 г. № 98/96-ВР «О патентовании некоторых видов предпринимательской деятельности».

перевірки митний орган прийняв податкові повідомлення про донарахування ввізного мита та митних зборів, по суті, не погодившись із вартістю, якої тим же митним органом було визначено. Обурене підприємство, звичайно ж, оскаржило в суді дані податкові повідомлення. Суд погодився з доводами контролюючого органу.

Справа в тому, що відповідно до п. 4 Указу Президента України від 23.07.1998 р. № 817/ 98 «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» вищий контролюючий орган вправі прийняти рішення щодо повторної перевірки суб'єкта підприємницької діяльності лише у тому випадку, коли стосовно посадових або службових осіб контролюючого органу, який проводив планову або позапланову перевірку, розпочато службове розслідування або порушено кримінальну справу. Цей пункт і став підставою для перевірки, тому що за результатами розслідування була встановлена змова між декларантом і митним органом, спрямована на заниження обов'язкових платежів. Таким чином, варто пам'ятати, що «у рукаві» держави є цей аргумент у вигляді п. 4 згаданого Указу та вищий контролюючий орган може переглянути рішення нижчого органу за даних обставин.

Ще одна справа, розглянута ВСУ, стосувалася порушення митних правил та притягнення за це до відповідальності. Відразу зазначимо, що справа була розглянута за старим МКУ. Декларант заявив у митній декларації неправдиві відомості та представив митному органу документи з такими відомостями, за що була передбачена відповідальність за ст. 355 МКУ у вигляді адміністративного штрафу на посадових осіб підприємства. Але адміністративні стягнення у вигляді штрафу можуть бути накладені не пізніше ніж через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – два місяці з дня виявлення правопорушення (ст. 328 МКУ).

На прикладі цієї норми видно, як важливо правильно кваліфікувати адміністративне порушення (як одноразове чи котре триває), тому що по-різному обчислюються строки

притягнення до відповідальності. Нагадаємо, що триваюче правопорушення відрізняється тим, що особа, яка вчинила певні дії або бездіяльність, перебуває в стані безперервного продовження цих дій (приклад триваючого правопорушення – відсутність бухгалтерського обліку або ведення його з порушеннями встановленого порядку – ст. 1642 КоАП).

Суд визнав, що заява в митній декларації неправдивих відомостей не є триваючим правопорушенням, оскільки наданням декларації декларант зробив всі дії, що характеризують склад правопорушення. У подальших діях декларанта відсутня така необхідна ознака правопорушення (у тому числі і триваючого) як вина. Тому саме з моменту подання декларації (а не з моменту виявлення неправдивості відомостей у ній) слід обчислювати передбачений законодавством термін притягнення до адміністративної відповідальності. І якщо пройшло більше двох місяців із дня подання декларації, штраф до порушників вже не може бути застосований.

Дане правило, застосоване ВСУ, актуально і під час дії нового МКУ. При цьому треба пам'ятати, що чинний МКУ (ст. 467) вже передбачає не двомісячний, а шестимісячний термін притягнення до відповідальності, але правило відліку строків залишається колишнім (для триваючого правопорушення – з моменту виявлення, для решти – з моменту вчинення).

Порядок передачі об'єктів права державної власності

Це буде цікаво всім підприємствам, створеним на базі державного майна в результаті приватизації (корпоратизації). Дуже часто у таких підприємств є майно, яке не увійшло до їх статутного фонду, але числиться у них на балансі. Юридично таке майно є державним, і права власності на нього підприємство не має, хоча фактично може користуватися ним, як власним.

В одній із справ, розглянутих ВСУ, підприємства оскаржували розпорядження КМУ, згідно з яким майно, що перебувало у них на балансі і не увійшло до їх статутних фондів, було передано до сфери управління Мінтрансв'язку (від Фонду державного

майна України). На думку позивачів, передача держмайна мала бути узгоджена з ними, як з підприємствами, у яких дане майно перебуває на балансі.

Вирішуючи цей спір, ВСУ застосував п. 5 Положення про порядок передачі об'єктів права державної власності, затверджений постановою КМУ від 21.09.98 р. № 1482. Відповідно до неї пропозиція про передачу об'єктів права державної власності, що здійснюється за рішенням КМУ, узгоджується ініціатором передачі з підприємством – у разі передачі закріпленого за ним майна на праві господарського відання (оперативного управління). Оскільки державне майно перебувало тільки на балансі підприємства і не було закріплено за ним на праві господарського відання (оперативного управління), погоджувати з підприємством передачу такого майна не було необхідності.

Тому іншим підприємствам варто вже зараз подумати, на яких підставах воно володіє чужим майном, і чи повинно з ним узгоджуватися його передача.

Розрахунки на телекомунікаційні послуги

Наступна справа, розглянута ВСУ, важлива для всіх суб'єктів підприємництва – споживачів телекомунікаційних послуг. При розгляді даної справи були застосовані норми Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг, затверджених постановою КМУ від 09.08.2005 р. № 720.

На думку ВСУ, законодавством передбачено право абонента на безкоштовне отримання від оператора рахунків за надані телекомунікаційні послуги з розшифровкою суми тільки за той розрахунковий період, до якого споживач має претензії. Якщо ж на прохання абонента надається інформація щодо спожитих ним послугах, щодо яких у нього немає претензій, то ця послуга вже належить до додаткових телекомунікаційних послуг та її вартість не регулюється державою. Тому за надання такої додаткової послуги із споживача (абонента) вже може стягуватися плата.

Зазначимо, що на сьогодні діє вже нова Постанова КМУ від 11.04.2012 р. № 295 «Про затвердження Правил надання та отримання

телекомунікаційних послуг», але його норми, що регулюють спірні правовідносини, не змінилися, тому зазначена практика ВСУ актуальна і сьогодні.

Організація пасажирських перевезень на автомобільному транспорті

Ще одна справа, розглянута ВСУ, стосувалася організації перевезень пасажирів автомобільним транспортом. Підприємство звернулося до суду з вимогами визнати протиправними дії Київської обласної держадміністрації на підставі відсутності у неї повноважень з організації перевезень пасажирів на міжміських та приміських автобусних маршрутах загального користування, початковий і кінцевий пункти призначення яких розташовані на території м. Київ та Київської області.

Однак ВСУ не погодився з цим і вказав, що спеціальний статус Києва як столиці України не обмежує повноважень Київської обласної держадміністрації, оскільки, незважаючи на цей статус, Київ є адміністративним центром Київської області. Таким чином, маршрути між населеними пунктами області та обласним центром (у тому числі Києвом) належать до внутрішньообласних, і тому облдержадміністрації є організаторами проведення конкурсу з перевезення пасажирів на таких маршрутах.

Розрахунки в іноземній валюті

ВСУ розглянув також справу щодо застосування норм Закону України від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті». Податковим органом платнику податків було нараховано пеню за недотримання ним встановленого законодавством (для поставки товару за імпорнтними операціями) 90-денного терміну зарахування валютної виручки на валютний рахунок. Питання полягало в тому, що вважати моментом здійснення імпорнтної операції, до якого повинно пройти не більше 90 днів після проведення авансового платежу. Податковий орган зайняв позицію, що датою імпорту є дата оформлення вантажної митної декларації на товар.

Однак ВСУ зайняв іншу позицію і визначив, що датою імпорту є дата перетину товаром митного кордону України. Тому для обчислення

строку при поставці товару з імпорту необхідно спиратися саме на цю дату (а не на дату оформлення митної декларації).

Слід зазначити, що ВСУ послідовний у своїй думці, яка висловлювалася їм і раніше (наприклад, у постанові ВСУ від 04.07.2011 р. № 21-136а). На сьогодні ця правова позиція актуальна і може бути використана платниками податків, з тією лише невеликою поправкою, що термін для здійснення імпортних операцій резидентів на умовах відстрочення поставки хоч і був продовжений до 180 днів п. 6 Закону № 18146, але фактично зараз тимчасово застосовується 90-денний термін відповідно до п. 3 постанови Правління НБУ від 14.05.2013 р. № 163 «Про зміну строків розрахунків за операціями експорту та імпорту товарів і введення обов'язкового продажу надходження в іноземній валюті».

Продаж алкогольних напоїв на розлив

ВСУ було висловлено думку з питання продажу алкогольних напоїв на розлив. Відповідно до п. 22 Правил роздрібною торгівлі алкогольними напоями, затверджених постановою КМУ від 30.07.1996 р. № 854, продаж алкогольних напоїв на розлив для вживання споживачами на місці здійснюється виключно підприємствами громадського харчування та спеціалізованими відділами підприємств, що мають статус підприємств громадського харчування, підприємств з універсальним асортиментом товарів. Якщо підприємство-продавець не володіє зазначеним статусом, воно не має право продавати алкогольні напої на розлив для споживання на місці (*Опубліковано: Бухгалтерія. – 2013. – № 27. – С. 10–11*).

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті Фокус.иа

Про автора: А. Крамаренко, головний редактор персонального делового журналу «Деньги»

Как власть намерена отбить желание у населения покупать валюту

Ради пополнения золотовалютных резервов налоговики и Нацбанк готовы использовать запрещённые приёмы. Но на деле не смогут применить ни один.

Валютные резервы НБУ остаются низкими. По состоянию на 1 октября золотовалютный запас страны составлял около 21,64 млрд дол. Это удручающе мало. Такой мизерной суммы у нас не было даже после сумасшедших валютных интервенций во время кризиса.

Фактически свободных манёвров у Нацбанка осталось немного. В августе, чтобы удержать курс, НБУ потратил больше миллиарда резервных долларов на поддержку курса гривны и выплату внешних долгов. В такой ситуации есть несколько выходов. Первый и самый очевидный – брать валюту в долг за

рубежом. Собственно, сейчас правительство так и делает, примерно под те же проценты, что предлагают отечественные банки украинским вкладчикам.

Украинцы хранят в банках больше долларов, чем Нацбанк в своих резервах

С начала 2013 г. погашения прежних внешних долгов Украины осуществлялись за счёт получаемых правительством кредитов и размещения валютных облигаций. Если повезёт и МВФ в ближайшие месяцы сменит гнев на милость, может быть запущена новая программа кредитования Украины под относительно гуманный процент.

Другие пути – насильственная конвертация сбережений населения и силовые меры по снижению спроса на наличную и безналичную валюту. Со спросом всё понятно: он упадёт либо в результате девальвации, либо вследствие введения налога на конвертацию. Но девальвация, судя по поведению властей, «не наш путь».

* Збережено стиль і граматику оригіналу

В июле заговорили о введении налога на обмен валюты. Сбор в 1% за покупку безналичной валюты – это фактически ещё один относительно небольшой налог на импорт, так как большая часть безналичной валюты покупается для оплаты импортных контрактов.

С налогом на обмен наличной валюты история забавнее – в своё время в Украине действовал сбор в 0,5% с покупки гражданином наличной валюты. Не скажу, что это было радостно, но людей не сильно угнетало. Большой дискомфорт испытывали кассы по обмену валют, вынужденные вести учёт этого сбора и подавать соответствующую отчётность. В конце концов этот дурацкий сбор отменили.

Свежая версия налога на обмен подразумевает, по имеющейся информации, сбор в 10% с продажи валюты гражданами. Очевидной логики в таком поведении немного. Вряд ли это затевается с целью обложить своего рода подходным налогом валютные переводы «заробитчан». Возможно, это попытка подтолкнуть тех, кто держит в заначках валюту на серьёзные покупки, чтобы они превратили припасённые доллары-евро в гривню. В пользу этой версии говорит и введённое с 1 сентября ограничение на наличные расчёты – теперь граждане могут оплачивать большие покупки только через банковские счета, а значит, исключительно в гривне.

Цена вопроса велика. По разным оценкам, на руках у населения примерно 53 млрд дол. наличной валюты.

Есть, правда, надежда на международные финансовые организации, включая МВФ, – те рассматривают сборы и налоги на обмен валют как ущемление режима свободной конвертации. А это означает, что МВФ запросто может при выдаче кредита в качестве одного из условий исключить введение такого налога.

И, наконец, идея о насильственной конвертации вкладов населения. Буквально несколько дней назад старательные коллеги активно распространяли «слив» о том, что НБУ планирует ввести норму о выдаче валютных вкладов не в валюте, а в гривне по курсу. Цена вопроса – более 22 млрд дол. в эквиваленте. Такую сумму украинцы держат на валютных вкладах. То есть граждане хранят в

банках больше долларов, чем Нацбанк в своих резервах! Реализация насильственной конвертации маловероятна, поскольку норма о выдаче валютных вкладов в гривне противоречит самим договорам вклада, а также Гражданскому кодексу, который предусматривает, что условия выплаты вкладов обусловлены именно этими договорами. Да и ЕС накануне подписания договора об ассоциации вряд ли благосклонно отнесётся к такому рудименту «совка», как принудительная конвертация (<http://focus.ua/opinion/285646>). – 2013. – 16.10).

***

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: М. Шпаченко, журналист

О новом УПК, оправдательных приговорах и преждевременности выводов Украина

Может ли быть закон причиной тому, что его нарушают?

Я знаю, что украинская система правосудия это очень часто зло и мы всячески должны бороться со злом. Зло нужно искоренять везде, где только его видно.

В «Зеркале недели» вышла моя статья под названием «Украинские концлагеря», и поскольку слова в моей статье были многими СМИ неправильно истолкованы и интерпретированы, я бы хотел указать несколько очень важных акцентов.

Новый УПК не привел к тому, что обвинительных приговоров стало больше. Или к тому, что оправдательных стало меньше.

Такое утверждение ошибочно. Представьте себе, что в стране приняли ряд законов, увеличивающие права граждан, но на самом деле эти права, сразу после вступления закона в силу, повсеместно нарушаются чиновниками и сотрудниками правоохранительных органов. Будет ли это означать, что благодаря правозащитному закону у граждан стало меньше прав? Нет, это будет означать, что закон нарушается.

Новый УПК, как бы не упорствовали милиционеры, прокуроры и судьи, сдвинул с мертвой точки процесс легального уничтожения человека с помощью судебной и правоохранительной систем в сторону свободы. Именно благодаря новому УПК:

а) минимизированы аресты в Украине. Загруженность СИЗО упала до около 20 % от планового размещения. Вдумайтесь, что десятки тысяч судеб в Украине спасены только потому, что закон ограничивает возможности ареста и обязывает судью при аресте определять залог.

До конца 2012 г. следственные изоляторы были переполнены. Еды, которая приходила в общую хату, едва хватало на всех. Это был голод. И те, у кого не было денег, не было друзей и родственников на воле, голодали и, в итоге, умирали.

б) в Украине ужесточилась система контроля в уголовном производстве и увеличилась индивидуальная ответственность сотрудников правоохранительных органов. Процессуальный прокурор теперь лично несет ответственность за то, что он подписывает по делу, а подписывает он теперь всё. По сути каждое уголовное производство, если в нем будут нарушения, это «дело» на прокурора и следователя.

в) судьям ограничены варианты «приговоров», вынуждая их оправдывать людей, чья вина не доказана. Пожалуй, это второе самое важное и нужное нововведение нового УПК. Если нет достаточных доказательств, то никакого ДС – оправдывать.

Но! Действительно, статистика показывает, что по новому УПК оправдательных приговоров в соотношении к обвинительным, стало меньше, чем при старом. Но разве причиной этому является новый УПК? Я вижу проблему в судьях, которые упорствуют в своей самоуверенности и коррумпированности.

Моя статья о СИЗО – украинских концлагерях. Я не пытался анализировать новый УПК. Хотя бы потому, что анализировать его рано. В новом УПК появилась ранее не существующая сделка со следствием, которая ускоряет процесс рассмотрения уголовных производств, а значит объемы старых судебных рассмотрений и новых – не сопоставимы. Например, если по старому УПК было 10 тыс. приговоров в месяц, а по новому – 15 тыс. (из-за сделки), то удельный вес оправдательных приговоров разный и цифра в 0,13 % не будет объективной в сравнении со старым УПК.

Для анализа УПК также необходимо учесть количество уголовных производств, которые не отправлены в суд по той причине, что там подсудимые будут оправданы (такая практика уже есть). И для анализа должен пройти, как минимум, год, хотя более вменяемые результаты можно будет озвучить после 2–3 лет.

До детального анализа нового УПК не нужно давать ему оценку, используя обрывочные данные. Это будет ошибочно. Свой анализ нового УПК я проведу и опубликую в начале следующего года.

Не нужно использовать мои данные, перекручивая их против власти. Очень жаль, что у нас в стране так плохо обстоят дела, но очень хорошо, что работа по изменению этой ситуации ведется. И, заметьте, не нардепами от оппозиции или от власти. 20 лет ситуация усугублялась и сейчас идет процесс ее изменения. Что выйдет в итоге – посмотрим.

Комментарии:

Илья Муромец Загруженность СИЗО упала до около 20 %. Объяснение тому, что следователям лично глубоко наплевать – какая мера преступления будет избрана обвиняемому, чем возиться с геморроем – арестом, лучше пойти по пути наименьшего сопротивления, избрав какое то там обязательство о явке. Да и вообще следователи очень прохладно начали относиться к результатам своей деятельности – получается послать дело в суд – послал, не получается что – то там так и остается валяться. А можно и вообще его прекратить, правильно ли, неправильно ли, но если через 20 дней прокурор не отменит решение следователя, то все, гуляй Вася. В таком бардаке, который сейчас в следствии, по причине отсутствия присутствия хоть мало-мальского контроля за движением дел в суд уходят только дела по самым очевидным преступления. где нужно работать, чтобы доказывать – здесь никто себе проблем не ищет.

Гас друбал скажу вам так. Люди сталкиваются с новой тактикой ведения уг дел ментами. Теперь пользуясь этим самым залогом, следак требует установить залог у суда. Суд его устанавливает. Но люди не в состоянии его платить. Уровень жизни у нас – это не США. Где обычный работяга или обычный клерк возьмет 80–100 тыс. гривасей? А тут человек еще виновным не признан, но вынь да полож..уже одним залогом вы обрекаете его на нищенское существование, и вместе с семьей (повторяю, суд еще виновным его не признал).

Что дальше? А дальше если он не может платить суд должен отправить его на СИЗО. А за уплатой кто следит? Следователь. Не сотрудничаешь со следствием и не имеешь денег на залог – двери СИЗО для тебя широко открыты. Пожалуйста! Вот и выходит. Теперь следакам не нужны дубинки и противогазы, достаточно запугивать помещением в СИЗО за неуплату залога.

Максим Шпаченко Да, такая проблема есть. И это не одна проблема. Но снова таки, это проблема реализации закона, а не его самого. У судьи есть гора вариантов кроме ареста. И все равно при этом количество арестов упало ОЧЕНЬ сильно.

А запугивание СИЗО – это и раньше был инструмент воздействия на подозреваемого. Забрасывали в ИВС и там человек за 10 суток все понимал. Здесь вторая проблема, о которой, как раз, я и писал в статье. Условия жизни в СИЗО. Их надо менять на уровень приемлемых комфортных для жизни условий. Пусть это будет не Швеция и не Швейцария, но от пыточных совковых камер нужно отойти. Тогда СИЗО будет не таким страшным. И когда государство будет тратить бОльшие деньги на содержание под стражей 1 человека, то и держать его будут стараться меньше. Ведь вместо того, чтобы этот гражданин платил налоги в бюджет, государство тратит бюджетные деньги на его содержание (<http://blogs.korrespondent.net/journalists/blog/mshp/a121506>). – 2013. – 14.10).

***

Блог Андрея Зацепина

Про автора: М. Шпаченко, журналист

Консультация по заключению авторских договоров в Украине.

Сегодня хочу поделиться с Вами моей консультацией по заключению авторских договоров в Украине.

В летний период я сделал несколько статей для одного клиента по законам о кинематографии и закону об авторском праве в Украине. Тема была мне интересна, так как я сам являюсь автором многих произведений (пишу прозу, стихи, песни). В заключение клиент просил дать консультацию по заключению авторских договоров в Украине. Что нужно знать при заключении авторского договора в Украине? Вот моя консультация.

Консультация по общим положениям авторского договора в Украине.

Порядок заключения, содержания, исполнения авторских договоров в Украине регулируется положениями Гражданского кодекса Украины и Законом Украины «Об авторском праве и смежных правах» (далее – Закон).

В ст. 3 ГК Украины «Общие положения гражданского законодательства» определяется свобода заключения договоров, свобода предпринимательской деятельности, не запрещенной Законом, а также то, что гражданское законодательство должно отвечать принципам справедливости, добросовестности и разумности.

В Гражданском кодексе Украины заложена презумпция диспозитивности (первичности) норм гражданского права перед другими законодательными актами.

В ст. 6 ГК Украины устанавливается, что стороны имеют право заключить договор, который не предусмотрен актами гражданского законодательства (свобода договора), но который отвечает общим основам гражданского законодательства. То есть положения договора должны не противоречить нормам Гражданского кодекса и законам Украины.

Но если в законе или другом нормативном акте прямо указано (императивность нормы), каким должен быть договор, то при заключении договоров нужно придерживаться норм этого закона или нормативного акта. Об этом говорится в абз. 2 п. 3 ст. 6 ГК Украины. Цитирую:

«Стороны в договоре не могут отступить от положений актов гражданского законодательства, если в этих актах прямо указано об этом, а также в случае, если обязательность для сторон положений актов гражданского законодательства вытекает из их содержания или из сути отношений между сторонами».

Итак, в украинском гражданском праве заложены нормы свободы договора, если законом или другим нормативным актом не предусмотрены нормы и положения, которые должны быть обязательно учтены при заключении договора.

Заклучение авторских договоров регламентируется ст. 31–34 закона Украины «Об авторском праве и смежных правах» (далее – Закон).

В ст. 33 этого Закона установлены требования к договорам на право использование произведений.

В частности, ч. 1 ст. 33 установлено, что договоры о передаче прав на использование произведений заключаются в письменной форме. В устной форме может заключаться договор об использовании (опубликовании) произведения в периодических изданиях (газетах, журналах и т. п.).

В части 2 этой же статьи говорится, что договор о передаче прав на использование произведений считается заключенным, если между сторонами достигнуто соглашение по всем существенным условиям (сроке действия договора, способа использования произведения, территории, на которую распространяется передаваемое право, размера и порядка выплаты авторского вознаграждения, а также других условий, по которым по требованию одной из сторон должно быть достигнуто согласие).

Об этом же и говорит ч. 1 ст. 638 ГК Украины «Заклучение договора».

«Договор считается заключенным, если стороны в надлежащей форме достигли согласия по всем существенным условиям договора.

Существенными условиями договора являются условия о предмете договора, условия, определенные законом как существенные или необходимые для договоров данного вида, а также все те условия, относительно которых по заявлению хотя бы одной из сторон должно быть достигнуто соглашение».

Авторское вознаграждение в авторском договоре определяется в виде процентов от дохода, полученного от использования произведения, или в виде фиксированной суммы либо иным образом. При этом ставки авторского вознаграждения не могут быть ниже минимальных ставок, установленных Кабинетом Министров Украины.

В ч. 4 этой ст. 33 Закона устанавливается, что соответствующие ведомства и творческие союзы могут разрабатывать примерные

авторские договоры (образцы авторских договоров).

В ГК Украины в ст. 630 «Типовые условия договора» дается понятие типовых договоров, которых нужно придерживаться.

«Договором может быть установлено, что его отдельные условия определяются согласно типовым условиям договоров определенного вида, обнародованным в установленном порядке».

В законе об авторских и смежных правах не указано на «Типовые договора», а в ч. 4 ст. 33 этого закона говорится лишь о возможности разработки образцов авторских договоров творческими союзами, поэтому понятие типовых договоров для авторских договоров не применяется.

В авторском договоре передаются имущественные права на произведение (ст. 15 Закона). Неимущественные права (ст. 14 Закона) всегда остаются за автором или соавторами и не передаются.

«Автор (или другое лицо, имеющее авторское право) может передать свои имущественные права, указанные в статье 15 настоящего Закона, любой другому лицу полностью или частично. Передача имущественных прав автора (или другого лица, имеющего авторское право) оформляется авторским договором» (П.1 ст. 31 Закона).

Статья 32 Закона определяет порядок передачи прав на использование произведения.

«Использование произведения любым лицом допускается исключительно на основе авторского договора, за исключением случаев, предусмотренных статьями 21-25 настоящего Закона».

П. 2 этой ст. 32 устанавливает, что передача имущественного права на использование произведения другим лицам может осуществляться на основе авторского договора о передаче исключительного права на использование произведения или на основании авторского договора о передаче неисключительного права на использование произведения.

Расшифруем, что такое исключительное право и неисключительное право на использование произведения?

П. 3 ст. 32 Закона:

«По авторскому договору о передаче исключительного права на использование произведения автор (или другое лицо, имеющее исключительное авторское право) передает право использовать произведение определенным способом и в установленных пределах только одному лицу, которому эти права передаются, и предоставляет этому лицу право разрешать или запрещать подобное использование произведения другим лицам. При этом за лицом, передающим исключительное право на использование произведения, остается право на использование этого произведения только в той части прав, которые не передаются».

П.4 ст. 32 Закона:

«По авторскому договору о передаче неисключительного права на использование произведения автор (или другое лицо, имеющее авторское право) передает другому лицу право использовать произведение определенным способом и в установленных пределах. При этом за лицом, передающим неисключительное право, сохраняется право на использование произведения и на передачу неисключительного права на использование произведения другим лицам».

Если в авторском договоре не предусмотрено передачи исключительных прав на использование произведения, то право считается переданным неисключительно. (П.6 ст.32 Закона). Фактически для автора выгодней передавать неисключительное право на своё произведение.

В Законе установлено понятие аудиовизуального произведения.

Видами аудиовизуального произведения являются кинофильмы, телефильмы, видеофильмы, диафильмы, слайдофильмы т. п., которые могут быть игровыми, анимационными (мультипликационными), неигровыми или другими.

Аудиовизуальное произведение создается в соавторстве режиссера, художника, оператора, которые могут заключить соглашение, в котором разделить авторские права.

В п. 1 ст. 13 Закона определено:

«Право опубликования и другого использования произведения в целом принадлежит всем соавторам.

Если произведение, созданное в соавторстве, образует одно неразрывное целое, то ни один из соавторов не может без достаточных оснований отказать другим в разрешении на опубликование, иное использование или изменение произведения».

«Если произведение, созданное в соавторстве, состоит из частей, каждая из которых имеет самостоятельное значение, то каждый из соавторов вправе использовать созданную им часть произведения по собственному усмотрению, если иное не предусмотрено соглашением (авторским договором – прим. авт.) между соавторами» – это установлено в п. 2 той же ст. 13 Закона.

«Вознаграждение за использование произведения принадлежит соавторам в равных долях, если в соглашении между ними не предусматривается иное» (П. 4 ст. 13 Закона).

Существует также авторский договор между заказчиком и исполнителем (автором произведения), в котором также должны быть учтены все существенные условия. Существенные условия – это сроки, объем работ, вознаграждение могут определяться каждым конкретным случаем, договором.

«По авторскому договору заказа автор обязуется создать в будущем произведение в соответствии с условиями настоящего договора и передать его заказчику. Договором может предусматриваться выплата заказчиком автору аванса как части авторского вознаграждения».

(П. 6 ст. 33 Закона).

Автор имеет право определить, какие имущественные права на произведение передаются заказчику, оставляет ли он за собой возможность самостоятельно использовать ту часть произведения, созданного в соавторстве.

«Авторы, произведения которых вошли как составная часть в аудиовизуальное произведение (как существовавших ранее, так и созданных в процессе работы над аудиовизуальным произведением), сохраняют авторское право каждый на свое произведение и могут самостоятельно использовать его независимо от аудиовизуального произведения в целом, если по договору с организацией, осуществляющей производство аудиовизуального произведения, или с

продюсером аудиовизуального произведения не предусмотрено иное» (П. 3 ст. 17 Закона).

Заказчик должен выплатить вознаграждение автору за выполненную работу, а также соблюдать другие условия авторского договора.

Ответственность за невыполнение авторского договора определяется ст. 34 Закона.

«Сторона, не исполнившая или ненадлежащим образом исполнившая обязательства по авторскому договору, обязана возместить другой стороне все убытки, в том числе упущенную выгоду». Об этом также указывается в авторском договоре (<http://kreaskador.blogspot.com/2013/10/blog-post.html>). – 2013. – 14.10).

***

Блог адвоката

Про автора: Лига правовой защиты

Правовая позиция, высказанная Верховным Судом Украины в постановлении от 25.09.2013 г. № 6-80цс13

Верховный Суд Украины в постановлении от 25.09.2013 г. № 6-80цс13 по делу по иску о признании частично недействительным кредитного договора и взыскании убытков пришел к следующим выводам.

По правилам ч. 1 ст. 203 ГК Украины содержание сделки не может противоречить этому Кодексу, другим актам гражданского законодательства, а также интересам государства и общества, его моральным принципам. Согласно ч. 1 ст. 215 ГК Украины основанием недействительности сделки является несоблюдение в момент совершения сделки стороной (сторонами) требований, установленных ч. 1–3, 5 и 6 ст. 203 настоящего Кодекса.

Согласно п. 6 ч. 1 ст. 6 Закона Украины «О финансовых услугах и государственном регулировании рынков финансовых услуг» договор о предоставлении финансовых услуг должен содержать размер финансового актива, указанный в денежном выражении, сроки его внесения и условия взаиморасчетов.

Согласно положениям ч. 5 ст. 11, ст. 18 Закона Украины «О защите прав потребителей» к

договорам о предоставлении потребительского кредита применяются положения этого Закона о несправедливых условиях в договорах, в частности положения, согласно которым предусматриваются изменения в любых расходах по договору, кроме процентной ставки. Продавец (исполнитель, производитель) не должен включать в договора с потребителем условия, которые являются несправедливыми. Условия договора являются несправедливыми, если вопреки принципу добросовестности его следствием является существенный дисбаланс договорных прав и обязанностей в ущерб потребителя. Если положение договора признано несправедливым, включая цену договора, такое положение может быть изменено или признано недействительным. Положение, которое было признано недействительным, считается таковым с момента заключения договора.

Положения договора о потребительском кредите, которые содержат условия об изменениях расходов, в частности относительно платы за обслуживание кредита и платы за досрочное его погашение являются несправедливыми и это является основанием для признания таких положений договора недействительными (<http://legal-protection-ua.blogspot.com/2013/10/25092013-6-8013.html>). – 2013. – 11.10).

***

Блог Игоря Пастуха

Удивительная страна Украина, живущая по своим экономическим законам. Страна, не имеющая своей фундаментальной экономической школы и развивается по законам не подвластным здравому смыслу.

Здесь люди сколачивают свои состояния в период, когда экономика страны в процессе стагнации. Когда рост ВВП равен нулю. Парадоксально, но за счёт чего? За счёт каких скрытых экономических резервов, не подвластных нашему обыденному пониманию. И как гласит, первый закон сохранения финансовой энергии в Украине: если общая финансовая составляющая в стране постоянна и неизменна, а кто-то в ней начинает где-то обогащаться, то вероятнее всего, он обогащается за счёт других членов

общества. Проще говоря, если в одном месте у кого-то прибывает, значит в другом месте у кого-то убывает. А прибывает уж точно не у простого жителя Украины. Достаточно только выехать за пределы Печерских холмов, даже не киевской окружной. И уже совершенно не удивляет, когда всё больше увеличивается огромный разрыв в обществе. Между властью и простыми жителями. Они уже давно не считают себя частью народа: «Народ решил, а власть делает». Складывается такое впечатление, что они совершают подвиг, делая что-то не для себя. Хотя в этом и есть что-то героическое для них. Не для себя же.

А пропасть растёт. Судите сами, зарплаты гендиректоров холдингов в среднем составляют от 250 тыс. дол. до 1,5 млн дол., а с учетом различных бонусов могут достигать 3,5 млн дол. У руководителей нефтегазовых компаний зарплаты от 150 тыс. дол. до 1 млн дол. С учетом компенсации доход гендиректоров может достигать 2,1 млн дол. А зарплата топ-менеджеров в банках чуть меньше – от 120 тыс. дол. до 1 млн дол., с учётом различных компенсаций они могут удваиваться. И вот на этом фоне совсем бледно выглядит «официальная» зарплата в Кабинете Министров Украины. Согласно постановлениям Кабинета Министров Украины от 30 июня 2005 г. № 510 «Об оплате труда руководящих работников государственных органов» и от 13 декабря 1999 г. № 2288 «Об упорядочении условий оплаты труда работников аппарата органов исполнительной власти, местного самоуправления и их исполнительных органов, органов прокуратуры, судов и других органов» заработная плата Премьер-министра Украины, первого вице-премьер-министра и вице-премьер-министров Украины в 2010–2011 гг. с учетом должностных окладов, надбавок, доплат и т. д. и обязательных удержаний составляет соответственно 27,5 тыс. грн, 21,1 тыс. грн и 19,7 тыс. грн. Да не сравнить с банковским капиталом. Хотя если учесть, что средняя зарплата в Украине составляет немногим больше 3400 грн в месяц, то в КМУ вполне сносно. Но мы посмотрим глубже, на Постановление «О повышении оплаты

труда работников учреждений, заведений и организаций отдельных отраслей бюджетной сферы» Кабинета Министров от 27 марта 2013 г., и тогда понимаешь, что они себя явно не обделили. Согласно документу, с 1 января 2013 г. утвержден должностной оклад работника первого тарифного разряда Единой тарифной сетки в размере 852 грн. Сильно. А дальше веселее. Согласно указанному документу прибавку получили библиотекари и учителя высшей категории на целых 167 грн по сравнению с окладом, врачи-терапевты высшей категории – на целых 179 грн. Благодетели наши. Всем именно этих 160–170 грн и не хватало. Теперь все заживут достойно и счастливо на минимальную заработную плату в 1004 грн с минимальной пенсией в 800 грн, и прожиточным минимумом в 953 грн. И уже по-другому воспринимаешь слова Уинстона Черчилля: «Поразительные существа эти домашние животные. Собаки смотрят на нас снизу вверх, кошки-сверху вниз, и только свинья-как на равных». Прав был старик Уинстон. Прав. Они нам и есть равня.

Вот и сегодня, при таком уровне зарплат и уровне жизни, мы ожидаем увеличение тарифов на газ, тепло, электричество, коммунальные услуги.

Первый признак тому, начало работы техническая миссия МВФ. Помните пять лет назад в октябре 2008 г. Украина уже обращалась к МВФ за финансовой помощью как страна, которая пострадала от мирового финансового кризиса 2008 г. и его отдаленных последствий. Согласно сообщению же сегодня, за полторы недели, начиная с 16 октября, миссия Международного валютного фонда (МВФ) должна проанализировать экономическую ситуацию в Украине и изучить меры правительства по ее стабилизации. Выводы чиновников фонда напрямую будут влиять на условия открытия новой кредитной линии для Украины. Как нам уже сказали, предыдущая программа stand-by завершила свое действие еще в прошлом году. С тех пор украинские власти заявляют о необходимости открытия новой кредитной линии объемом около 15 млрд дол. Эти средства в первую

очередь необходимы для проведения выплат по предыдущим кредитам МВФ. Ведь в октябре – ноябре этого года стране предстоит выплатить фонду три транша на общую сумму 1,57 млрд дол.

Еще 2,5 млрд дол. нужно выплатить в 2014 г. Так вот. Экономика в стагнации, кредитов всё больше, перспектив их вернуть никаких и мы не находим ничего лучшего, чтобы брать новые кредиты для возвращения старых. Хочу отметить несколько моментов. Прежде всего. Что такое МВФ и наш Национальный банк. Это одно целое. А МВФ, это финансовая структура, которая входит в систему контроля мирового финансового рынка и создана именно с этой целью. Основную роль в нём играют США, как страна основной донор МВФ. Своего рода, МВФ является прачечной для доллара США. Сегодня уже не секрет, что доллар США давно потерял свою финансовую невинность. Он давно уже стал пустым и ничем не обеспеченным. Вся сила его состоит только в том, что США смогли привязать мир к доллару через нефтяные и энергетические контракты. Поинтересуйтесь причину не вхождения Великобритании в зону Евро, и где торгуются контракты на нефть и газ – Лондон и Нью-Йорк. Всё это и заставляет весь мир покупать эти бумажки для покупок нефти, газа и продуктов их переработки. Помните, как только Садам Хусейн, попробовал продавать нефть за евро, тут же на его шее появился «зашморг».... А сейчас, как только страны БРИК решили создать свой фонд для торговли нефтью и газом, и заключать контракты в национальных валютах, удар по Сирии стал реальностью. А когда удар не состоялся, США залихорадило. И это покровитель Украины.

Но вернёмся к МВФ и НБУ, – валютной прачечной США. Что такое кредит «stand-by», для Украины. Если кратко, то это разрешение МВФ произвести эмиссию НБУ в экономику Украины в ранее оговорённом объёме. Мы обеспечиваем эту сумму своими золото-валютными резервами. А МВФ под наши, это самое смешное во всём этом, резервы резервирует у себя сумму электронных денег, пустых бумажек. Вбросив эмиссию гривны в свою экономику, в основном это бюджетные выплаты, мы потом

должны будем гасить инфляционные процессы долларовыми вливаниями через межбанковские эмиссии. Вроде и эмиссия, вроде и нет роста курса гривны.

Все ну очень довольны. У нашего правительства есть деньги для бюджетных выплат, курс гривны стоит в пределах оговорённых ставок (что весьма выгодно импортёрам), МВФ «простирает» очередную сумму пустых денег, превратив их в реальные. Ведь беря их пустыми, пропуская через свою экономику, мы наполняем их реальным содержимым, – товаром. Продавая свой реальный товар на внешнем рынке, мы возвращаем МВФ, читай США, реальные обеспеченные деньги. После экспортной выручки. Механизм великолепный. Печатай бумажки, а через МВФ раздавай их по миру, и получай реально обеспеченные деньги. Смогли же выстроить схему жить за счёт других. Судя по всему, в мире ещё полно ЛОХОВ. И мы одни из них. А наш НБУ, играет в этом роль простого звена, контролирующего монетарную политику в нашей стране. Он держит всю экономику на голодном пайке, устанавливает ставку рефинансирования, дабы желающих баловаться кредитными средствами не было так много. И оцените, Уставной фонд самого НБУ, внимание – 10 млн грн. Это то, чем он обеспечивает свою деятельность, риски экономики и банковской деятельности. Но это отдельный разговор об НБУ. Уникальная структура, которая официально входит в систему МВФ и выполняет его указания.

Так и живём мы, чужим умом, по чужим указаниям. Не заботясь о собственной экономике и народе. И сегодня наступает «дежавю». В октябре 2008 г. для проведения экспертной оценки функционирования банковской и финансовой системы Украины в условиях обострения мирового финансового кризиса в Украине уже работала миссия МВФ. Тогда МВФ подтвердил готовность выделить Украине кредит на сумму 16,5 млрд дол. Сегодня по нему платим. И ещё будем платить десять лет, своими реально заработанными деньгами.

Ещё в 2010 г. мы согласовали программу МВФ по кредиту stand-by из 10 пунктов, которые должна выполнить Украина:

1. Повысить пенсионный возраст – на два года для мужчин, на три – для женщин.

2. Ликвидировать институт специальных пенсионных пособий. Установить пенсионный возраст офицерам армии в 60 лет.

3. Повысить цену на газ для муниципальных предприятий на 50 %, в два раза для частных потребителей. Увеличить стоимость электричества на 40 %. Разрешить установление цен ЖКХ. Допустить рост цен соответственно росту цен на газ. Увеличить акциз на бензин на 60 евро.

4. Отменить льготы и повысить налоги на транспорт на 50 %.

5. Приватизировать все шахты и отменить все субсидии для них.

6. Ограничить практику упрощенного налогообложения. Обязать аптеки и фармацевтов платить НДС.

7. Отменить мораторий на продажу земли сельскохозяйственного назначения. Отменить субсидии для производителей свинины и курятины.

8. Сократить состав министерств.

9. Ограничить излишнюю оплату труда государственных лиц.

10. Пособия по безработице должны начисляться только после минимального периода в шесть месяцев работы. Оплачивать больничные на уровне 70 % от заработной платы, но не ниже прожиточного минимума. Оплачивать больничный, начиная только с третьего дня болезни.

Тогда предавали «анафеме» всю деятельность правительства. Что не скажешь сегодня.

А часть из этих условий мы уже выполнили.

Осталось всего несколько, – решить вопрос с землёй, повысить тарифы и довести стоимость бензина до средневропейской. И можно будет ставить свечу «за упокой», для экономики, среднего и малого бизнеса, для большей части пенсионеров да и простых жителей страны. Но хочу заверить всех сразу, это не геноцид, это так – мор местного населения. Как ненужно занимающего данную территорию. Но что удивительно, те кто работает на дележе государственного бюджета, будут себя чувствовать просто великолепно.

Вот в этом и кроется суть «первого закона сохранения финансовой энергии в Украине». Рост благосостояния небольшой группы властвующих чиновников, при полном упадке экономики. Секрет состоит в кредитах которые они с успехом делят через бюджет. Страна берёт кредиты, делит среди властных подрядчиков, а отрабатывает долг весь народ. Такова вот она, украинская реальность, живущая вопреки всем экономическим, моральным и нравственным законам.

«Правительство – это великая фикция, благодаря которой каждый пытается жить за чужой счет». Фредерик Ба (http://igor-pastukh.blogspot.com/2013/10/blog-post_18.html). – 2013. – 18.10).

***

Блог на сайті Кореспондент.net

Про автора: П. Петренко, політик, юрист

Смертельні щеплення замовляли?

За вісім останніх років ринок фальшивих ліків виріс удвічі – із 26 до 55 млрд дол. на рік та нині становить 10-ту частину легального ринку.

Як наслідок, від вживання препаратів-підробок у світі щороку помирає 700 тис. людей. Найчастіше контрафактними є ліки китайського, індійського та російського виробництв. Таку інформацію нещодавно оприлюднили французькі експерти. Більше того, згідно з їхніми висновками, найчастіше підробні медпрепарати потрапляють до бідних країн світу, до яких дослідники відносять й Україну.

За таких обставин пропозицію Міністерства охорони здоров'я України скасувати GMP-сертифікацію для вакцин можна кваліфікувати як відверте божевілля. Оскільки єдине, до чого можуть призвести такі дії, – це масова дитяча смертність від неякісних препаратів. Адже скасування GMP-сертифікації вакцин – це знищення усіх захисних бар'єрів, завдяки яким досі контрафактні ліки не мали змоги потрапити до українських лікарень. Попри це, позиція МОЗу непорушна – проект постанови уряду із зазначеним нововведенням вже розміщений на офіційному сайті відомства.

Так, у документі зазначено, що підтвердження умов виробництва вимогам GMP відсутнє у 50 імунобіологічних препаратів російського виробництва. А така ситуація, на думку фахівців МОЗ, створює певні проблеми з імунізацією населення і нібито стоїть на заваді повноцінної реалізації календаря щеплень. Натомість відміна GMP-сертифікації для вакцин, вважають у МОЗі, дозволить проводити вакцинацію українських дітей несертифікованими за світовими вимогами GMP російськими, індійськими та китайськими вакцинами.

Тобто виходить, що МОЗ офіційно заявляє про те, що готове вакцинувати наших дітей невідомо чим та таким чином фактично прирікати їх на смерть!

Варто згадати загальновідомий випадок, коли у 2008 р. після застосування індійської вакцини проти кору та краснухи помер старшокласник, а ще 85 школярів тієї ж школи потрапили до лікарень. Тоді фахівці Академії медичних наук України офіційно заявили, що смерть старшокласника спричинила сумнівна вакцина. Згодом Генпрокуратура з'ясувала, що у 2008 р. заступник міністра М. Проданчук перевищив службові повноваження при закупівлі індійської вакцини від кору і краснухи, яка насправді не пройшла сертифікацію та не була зареєстрована.

Тільки от якщо у 2008 р. закупівля сумнівних вакцин, що не пройшли сертифікацію та призвели до смерті дітей, була незаконною, то сьогодні цю вбивчу схему МОЗ хоче офіційно легалізувати. При цьому обурення викликає той факт, що ініціатива такого «нововведення» надходить від тієї структури, яка фактично першою мала б про нього виступити.

На сполох б'ють і вітчизняні лікарі. На їх переконання, скасування GMP-сертифікату щодо вакцин, які використовуються в Україні, – це величезний крок назад. Оскільки, дотримання міжнародних стандартів виробництва лікарських засобів є необхідною вимогою для всіх препаратів і тут не повинно бути виключень, особливо для вакцин. Використання ж вакцин без GMP-сертифікату може призвести до масових дитячих смертей.

І це при тому, що нинішню ситуацію щодо якості медпрепаратів і так не можна назвати безпечною для українців. Так, лише у минулому році Держлікслужба надала низку розпоряджень про тимчасову заборону обігу імунобіологічних препаратів зв'язку з повідомленнями про летальні випадки після їх застосування. Зокрема, було надано сім розпоряджень про тимчасову заборону обігу вакцини для профілактики гепатиту В виробництва ПАТ «ФАРМСТАНДАРТ-БІОЛІК», п'ять розпоряджень про тимчасову заборону обігу препарату ПЕНТАКСИМ (комбінована вакцина для профілактики дифтерії, правця, кашлюка, поліомієліту) виробництва ТОВ «Фармекс груп», два розпорядження про тимчасову заборону обігу вакцини туберкульозної (БЦЖ) виробництва «НВО «МІКРОГЕН» Російська Федерація, два розпорядження про тимчасову заборону обігу комбінованої вакцини для профілактики кору, епідемічного паротиту та краснухи ПРИОРИКС виробництва ТОВ «ФАРМА-ЛАЙФ» та одне розпорядження про тимчасову заборону обігу вакцини туберкульозної (БЦЖ) виробництва НДІЕМ ім. М.Ф.Гамалєї РАМН.

То що ж це таке?! Відкритий лобізм МОЗом небезпечних для здоров'я препаратів заради власного збагачення чи медикаментозний геноцид українців?! (http://blogs.korrespondent.net/business_blogs/blog/pavlopetrenko/a120597). – 2012. – 4.10).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 17 (53) 2013**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:
А. Бергелська

Підп. до друку 28.10.2013.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 4,14
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1390 від 11.06.2003 р.